

Raimo Vuorinen, Helena Kasurinen, Jaana Kettunen,
Eelis Kukkaneva & Outi Ruusuvirta-Uuksulainen

Kompetensbeskrivning för professionella inom vägledning och handledning

Rapporter och arbetspapper
Pedagogiska forskningsinstitutet

JYVÄSKYLÄ UNIVERSITET
PEDAGOGISKA FORSKNINGS-
INSTITUTET

Pedagogiska forskningsinstitutet
Rapporter och arbetspapper 5

Kompetensbeskrivning för professionella inom vägledning och handledning

Raimo Vuorinen, Helena Kasurinen, Jaana Kettunen,
Eelis Kukkaneva & Outi Ruusuvirta-Uuksulainen

**KEHA-keskus
UF-centret**

JYVÄSKYLÄ UNIVERSITET
PEDAGOGISKA FORSKNINGS-
INSTITUTET

**Finansieras av
Europeiska unionen**
NextGenerationEU

PEDAGOGISKA FORSKNING SINSTITUTET

Pedagogiska forskningsinstitutet som grundades 1968 är ett nationellt och internationellt betydelsefullt och tvärvetenskapligt institut för forskning, utvärdering och utveckling av utbildning vid Jyväskylä universitet.

PUBLIKATIONENS INLEDANDE TEXT

I denna publikation finns kompetensbeskrivningen för professionella inom vägledning och handledning. Kompetensbeskrivningarna har utarbetats som en del av ett nationellt utvecklingsprojekt för livslång vägledningen, som samordnas av arbets- och näringsministeriet och NTM-centralernas samt AN-byråernas utvecklings- och förvaltningscenter (UF-centret) och finansieras av EU:s facilitet för återhämtning och resiliens (RRF).

Pedagogiska forskningsinstitutet
Rapporter och arbetspapper 5
ISSN 2954-1344

ISBN 978-951-39-9816-5 (PDF)

Publikationens permanenta adress: <http://um.fi/URN:ISBN:978-951-39-9816-5>

DOI: <https://doi.org/10.17011/ktl-rt/5>

© Författarna och Pedagogiska forskningsinstitutet
Detta verk är licensierat under en Creative Commons-licens CC BY-NC 4.0
Omslag, layout och ombrytning: Martti Minkkinen

Jyväskylä 2024

Kompetensbeskrivning för
professionella inom vägledning och
handledning

Innehåll

INLEDNING	7
KOMPETENSBEKRIVNINGAR FÖR PROFESSIONELLA INOM VÄGLEDNING OCH HANDLEDNING	9
Kompetensbeskrivningar som grund för bedömning och utveckling av kompetensen.....	12
A PROFESSIONALISM	15
A1 Etisk kompetens.....	16
A1.1 Rättsliga och administrativa krav.....	16
A1.2 Yrkesansvar.....	17
A1.3 Etiska principer.....	18
A1.4 Vägledningsrelation.....	19
A2 Teori- och forskningsbaserad kompetens	20
A2.1 Teoretisk kunskap	20
A2.2 Tillämpning av teoretiska kunskaper	21
A2.3 Forskning inom vägledningsområdet.....	21
A3 Reflekerande kompetens	22
A3.1 Reflekerande yrkesutövning	23
A3.2 Utveckling av personlig kompetens	24
A4 Kommunikations- och interaktionskompetens.....	25
A4.1 Tydlig kommunikation	25
A4.2 Målinriktad interaktion	26
A4.3 Reflexiv kommunikation.....	27
A4.4 Professionell kommunikation.....	28
Grundläggande utbildning	29
Utbildning på andra stadiet	30
Högre utbildning	30
Arbets- och näringstjänster (AN-tjänster, TE-palvelut) ...	31
Navigatorer	31
A5 Digital kompetens.....	32
A5.1 Teknologi i vägledning.....	32
A5.2 Teknologi i vägledningsprocessen.....	34
A5.3 Gemensam användning av teknologi.....	35
A5.3 Systematisk utveckling av användningen av teknologi i vägledningen	36

B KOMPETENS INOM KUNDARBETE	37
B1 Processkompetens.....	38
B1.1 Vägledningsprocessens delar	38
B1.2 Vägledning som process.....	39
Kontextuell kompetens	41
Grundläggande utbildning	41
Gymnasieutbildning	41
Yrkesutbildning	42
Högre utbildning	43
Arbets- och näringsstjänster (AN-tjänster, TE-palvelut) ... 43	
Navigatorer	44
B1.3 Vägledningsprocessens resultat och effekter	45
B2 Kompetens om väglednings- och lärandeteorier.....	46
B2.1 Utvecklings- och livsloppsorienterade teorier.....	47
B2.2 Teorier om karriärutveckling	48
B2.3 Samhälle och arbetsliv	48
B2.4 Vägledningsteorier	50
B2.5 Livslångt och kontinuerligt lärande	51
B2.6 Vägledningsfilosofi	52
B3 Metodologisk kompetens.....	53
B3.1 Informationssökning och -hantering.....	53
B3.2 Reflektera och sätta upp mål.....	54
B3.3 Kundcentrerad vägledningsprocess.....	55
B3.4 Utvärdering.....	57
C SYSTEMISK KOMPETENS.....	59
C1 Livslång vägledning.....	60
C1.1 Vägledning i samhället.....	60
C1.2 Vägledning av livslång karaktär	61
C1.3 Vägledningens ställning och positionering	62
C2 Systemteoretisk kompetens	63
C2.1 Organisationer och nätverk.....	63
C2.2 Strategiskt lärande.....	64
C3 Nätverkskompetens	65
C3.1 Multiprofessionellt nätverkande	65
C3.2 Sektorsövergripande nätverk.....	67
C4 Strategisk kompetens	68

C4.1 Planering och organisering	68
Kontextuell kompetens	69
Grundläggande utbildning och utbildning på andra stadiet	69
Högre utbildning	70
Arbets- och näringstjänster (AN-tjänster, TE-palvelut) ...	70
Navigatorer	71
C4.2 Kvalitetsbedömning och uppföljning.....	71
C4.3 Kontinuerlig utveckling	72
BILAGOR	75
Bilaga 1: Kompetensbeskrivningar för professionella inom vägledning och handledning	75
Bilaga 2: Allmänna kompetensbeskrivningar för professionella inom vägledning och handledning	76
REFERENSER	81

INLEDNING

Enligt den nationella strategin för livslång handledning 2020–2023 (Valtio-neuvosto, 2020a) finns det kunniga professionell inom vägledning i Finland, men yrkesbeteckningarna och behörigheterna för dem som arbetar inom branschen varierar. I strategin presenteras i form av ett utvecklingsförslag ett behov av att utarbeta nationella kompetensbeskrivningen för professionella inom vägledning och handledning för att förbättra kvalitet och stärka yrkeskunnandet inom branschen. Med vägledningskompetens avses de kunskaper, färdigheter, färdigheter och attityder som behövs i olika uppgifter i den livslånga vägledningen oavsett arbetsmiljö (ELPGN, 2015).

Som en del av utvecklingsprojektet för livslång vägledning, som samordnas av arbets- och näringsministeriet samt utvecklings- och förvaltningscentret (UF-centret), har Pedagogiska forskningsinstitutet vid Jyväskylän universitet utarbetat detta förslag till nationella kompetensbeskrivningar.

I den svenskspråkiga versionen används konsekvent enbart de övergripande begreppen vägledning och karriärvägledning. Dessa inkluderar begreppen handledning, studiehandleddning, samt elevhandleddning och gör vokabulären mer samstämmig i nordiska sammanhang. Det enda undantaget gäller kontextuell kompetens, dvs. läroplanernas elev- och studiehandleddning. Eftersom det i den finskspråkiga versionen används "asiakas" och inte "ohjattava" används genomgående kund och inte den handledda."

Utvecklingen av de nationella kompetensbeskrivningarna baserar sig på en litteraturöversikt där man granskade internationella och nationella kompetensbeskrivningar för professionella inom vägledning, som har visat sig vara

relevanta oberoende av i vilket kontext eller sätt att ordna vägledningstjänsterna. Kompetensbeskrivningarna preciserades och utarbetades i ett brett samarbete med yrkeskunniga och sakkunniga inom branschen. Den litteraturgenomgång som ligger till grund för utvecklingsarbetet samt samutvecklingsprocessen och dess framskridande dokumenteras i beskrivningen av kompetensbeskrivningarna för handledningsarbetet och i projektrapporten för samutvecklingsprocessen (Vuorinen m.fl., 2023).

Dessa kompetensbeskrivningar för professionella inom vägledning och handledning (Vuorinen m.fl., 2023, 2024) erbjuder flera användningsmöjligheter. Med hjälp av kompetensbeskrivningarna kan man till exempel bedöma kraven på yrkeskompetens och kompetens i olika vägledningssuppgifter. En professionell behöver inte ha djup kunskap om alla expertområden. Kombinationer av olika kompetensområden bildar den specifika kompetens som krävs för yrkesutövare och organisationer. Kompetensen kan utvecklas som en helhet eller vid behov fördjupas för det aktuella området.

Utöver kompetensbeskrivningar utarbetar vi bedömningsformulär (Ketunen m.fl., 2023, 2024). Med hjälp av bedömningsblanketter kan yrkesverksamma inom vägledning i olika team, sektorövergripande nätverk och organisationer konkret bedöma sin vägledningskompetens i förhållande till de fastställda kompetensbeskrivningarna. Användningen av bedömningsblanketter underlättar systematisk planering och uppföljning av kompetensutvecklingen och möjliggör en mer exakt fördelning av resurser och åtgärder som är väsentliga för kompetensutvecklingen.

Flera hundra sakkunniga inom vägledning deltog i samutvecklingen av kompetensbeskrivningarna, bland annat yrkesutövare från alla utbildningsnivåer, offentliga och privata arbetsförmedlingar, ungdomstjänster, organisationer för yrkesutbildade personer inom studie- och yrkesvägledning, studentorganisationer, utbildningsenheter, ministerier, regionala och offentliga förvaltningar samt expertorgan.

Författarna vill rikta ett varmt tack till alla dem som har deltagit i workshopparna för samutveckling, som har kommenterat kompetensbeskrivningarna och som har bidragit till utvecklingen av kompetensramverket och dessa bedömningsverktyg. Ett speciellt tack till Ulla-Jill Karlsson, Carola Bryggman, Mia Ekström och Kicki Häggblom för korrekturläsningen.

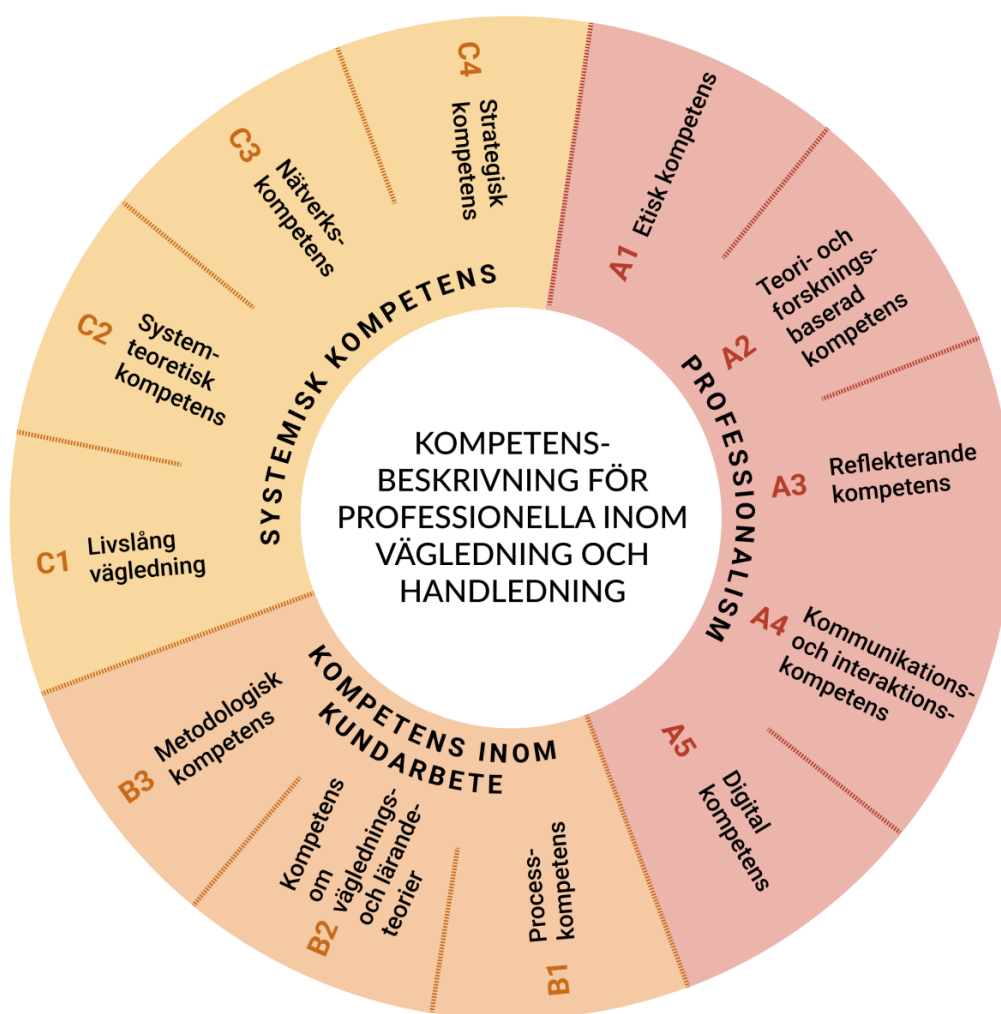
KOMPETENSBEKRIVNINGAR FÖR PROFESSIONELLA INOM VÄGLEDNING OCH HANDLEDNING

Den nationella kompetensbeskrivningen för professionella inom vägledning och handledning består av tre huvudområden: professionalism, kundarbete och systemkompetens. Tillsammans ger dessa en stark kompetensgrund hos professionella som arbetar i olika miljöer inom livslång vägledning.

A	PROFESSIONALISM , yrkesskicklighet avses verksamhet som omfattar de bestämmelser som gäller branschen och de etiska principerna för yrkeskåren.
B	KOMPETENS INOM KUNDARBETE avses förmågan att arbeta professionellt med kunder i olika situationer och miljöer
C	SYSTEMISK KOMPETENS avses förmågan att planera och organisera det egna vägledningsarbetet som en del av de regionala servicearrangemangen i enlighet med lokala behov och verksamhetsförutsättningar.

Beskrivningarna består av 12 kompetensområden (figur 1), grupperade i de tre huvudområden som beskrivs ovan. Kompetensområdet beskriver det individualiserade kunnande som professionella som arbetar i olika miljöer inom livslång vägledning behövs nu och inom den närmaste framtiden. Varje kompetensområde består av centrala kompetensbeskrivningar i anslutning till det, vilket gör det möjligt att säkerställa att det breda kunnande som krävs

inom respektive kompetensområde blir beaktat. I denna beskrivning används termen 'kund' för att beskriva alla användare av vägledningstjänster, oavsett om de är individer eller grupper. Kompetensområdena (A1-C4) är indelade i mindre, mer detaljerade delar för att lättare kunna gestalta det kunnande de innehåller (se bilaga 1). Om det i professionella arbetskontext eller arbetsupp- gift finns delområden som kräver specialkunskaper i dessa, har dessa precise- rats mer detaljerat (A4.4, B1.2, C4.1).

Figur 1. Kompetensområden för professionella inom vägledning och handledning (Vuorinen m.fl., 2023, 2024)

A PROFESSIONALISM

Professionalism omfattar etisk kompetens, teoretisk och forskningsbaserad kompetens, reflekterande kompetens, interaktions- och kommunikationskompetens samt digital kompetens.

	KOMPETENSOMRÅDE	KOMPETENSBEKRIVNING
A1	Etisk kompetens	Kännedom om de allmänna och etiska principerna inom branschen och förmåga att tillämpa dem.
A2	Teori- och forskningsbaserad kompetens	Kännedom om den centrala forskningen, den teoretiska kunskapen och begreppen inom vägledningsområdet.
A3	Reflekterande kompetens	Förmågan att identifiera och kritiskt bedöma sina grunduppfattningar, värderingar och attityder i anslutning till vägledningsverksamheten samt sina egna tanke- och verksamhetsmodeller.
A4	Kommunikations- och interaktionskompetens	Färdigheter och kunskaper som behövs i kundarbete, kommunikation och nätverk.
A5	Digital kompetens	Färdigheter och kunskaper att använda teknologi i vägledningsarbete.

B KOMPETENS INOM KUNDARBETE

Kompetens inom kundarbete omfattar processkompetens, väglednings- och inlärningsteoretisk kompetens samt metodkompetens.

	KOMPETENSOMRÅDE	KOMPETENSBEKRIVNING
B1	Processkompetens	Förmågan att planera och genomföra vägledningsprocesser med kunder och grupper.
B2	Kompetens om väglednings- och lärandeteorier	Förmågan att kritiskt granska vägledningsverksamheten och dess mål utifrån olika teoretiska perspektiv.
B3	Metodologisk kompetens	Förmågan att utnyttja centrala arbetsformer och metoder inom vägledning i olika vägledningssituationer och kontexter.

C SYSTEMISK KOMPETENS

Systemisk kompetens omfattar livslång vägledning, systemisk teoretisk kompetens, nätverkskompetens och strategisk kompetens.

	KOMPETENSOMRÅDE	KOMPETENSBEKRIVNING
C1	Livslång vägledning	Förmågan att förstå vägledning och dess livslånga karaktär som en samhällelig tjänst
C2	Systemteoretisk kompetens	Förmågan att känna igen vägledning som en del av en individs livsplanering och bredare samhälleliga sammanhang.
C3	Nätverkskompetens	Färdigheter att identifiera och utnyttja vägledningsnätverk samt förmåga att arbeta i sektorsövergripande och multiprofessionella samarbetsnätverk.
C4	Strategisk kompetens	Förmågan att sätta upp mål och planera aktiviteter samt följa upp resultat och effekter.

Kompetensbeskrivningar som grund för bedömning och utveckling av kompetensen

Kompetensområden för professionella inom vägledning och handledning erbjuder flera användningsmöjligheter. Kompetensbeskrivningen kan användas både för att definiera yrkeskrav och för att granska kompetens inom olika vägledningssuppgifter. En vägledningsprofessionell behöver inte ha djup

kompetens inom alla områden. Det är genom kombinationer av olika kompetensområden som en vägledningsprofessionell och organisationen som helhet skapar den kompetens som kan utvecklas vid behov, antingen som en helhet eller genom att fördjupa vissa kompetensområden. Vägledare kan granska sin egen kompetens med hjälp av en bedömningsformulär som har utarbetats utöver kompetensbeskrivningarna (Kettunen m.fl., 2023, 2024). Kompetensbeskrivningen för professionella inom vägledningsområdet kan bland annat användas på följande sätt:

- **Kompetensbedömning:** om en del av sitt vägledningsarbete kan vägledaren använda kompetensbeskrivningen för att utvärdera sina styrkor och utvecklingsbehov. Genom att jämföra sin egen kompetens med de kompetensmål som definierats i beskrivningen kan vägledaren identifiera områden som behöver utvecklas. (Se Kettunen m.fl., 2023, 2024)
- **Utbildningsplanering:** Kompetensbeskrivningen kan användas vid planering av grund- och vidareutbildning samt utvecklingsåtgärder inom vägledningsområdet.
- **Utveckling av vägledarens egen kompetens:** Vägledaren identifierar vilka områden av sin kompetens som behöver utvecklas och söker sig till relevanta utbildningar för att stärka sin kompetens.
- **Tydliggörande av arbetsroller:** Kompetensbeskrivningen bidrar till att klargöra arbetsroller och ansvar inom vägledningsområdet. Den hjälper till att definiera förväntningar och ansvarsområden i olika uppgifter, vilket gör vägledningsarbetet mer effektivt och strukturerat. Tydliga arbetsroller minskar även risken för missförstånd och konflikter på arbetsplatsen.
- **Jämförelse och benchmarking:** Den nationella kompetensbeskrivningen för vägledning och handledning kan användas i jämförelse med andra yrkesutbildade personer inom handlvägledning. En gemensam terminologi och förståelse för kompetenskrav främjar samarbete och benchmarking. Detta kan hjälpa till att jämföra sin egen

kompetens med andra professionella inom området och dra nytta av bästa praxis.

- **Förbättring av kundservice:** Kompetensbeskrivningen bidrar till att förbättra kundservice och vägledning för kunder. När vägledaren vet vilka färdigheter och vilken kompetens kunderna förväntar sig kan han eller hon fokusera på att möta dessa behov. Dessutom kan kunderna bättre bedöma hur väl tjänsterna motsvarar deras egna behov.
- **Förbättring av kvalitet och effektivitet i vägledningen:** Organisatörer och finansiärer av vägledningstjänster kan använda kompetensbeskrivningar för att definiera arbetsroller för dem som arbetar med vägledning, vid rekrytering av yrkesverksamma, som upphandlingskriterier för köpta tjänster samt för att utvärdera kvaliteten och effektiviteten i tjänsterna.

Sammanfattningsvis är den nationella kompetensbeskrivningen för vägledning och handledning ett värdefullt verktyg för dem som arbetar med handvägledning. Det hjälper till att definiera kompetenskrav, förbättra tjänster och stödja kompetensutveckling. Användningen av den främjar lärarnas kompetens och ger kunderna en effektivare och mer högklassig handvägledning.

A PROFESSIONALISM

Med yrkesskicklighet avses verksamhet som omfattar de bestämmelser som gäller branschen och de etiska principerna för yrkeskåren. Den som söker vägledning ska kunna lita på att de som vägleder har de kunskaper och yrkesfärdigheter som behövs och att de följer de etiska principerna. Yrkesskicklighet omfattar kompetens genom vilken vägledaren positionerar och utvärderar sin egen verksamhet och förnyar sitt eget arbete och sin verksamhetsmiljö.

Detta kompetensområde lägger grunden för vägledningsarbetet. Den beskriver kompetenser som integreras i det praktiska vägledningsarbetet. På basis av kompetensbeskrivningarna är det möjligt att fastställa minimikraven för vägledningsarbetet i enlighet med den egna grunduppgiften och de lokala verksamhetsförutsättningarna, antingen i offentlig tjänst eller som privat serviceproducent.

Professionalism omfattar etisk kompetens, teoretisk och forskningsbaserad kompetens, reflekterande kompetens, interaktions- och kommunikationskompetens samt digital kompetens.

A PROFESSIONALISM		
	KOMPETENSOMRÅDE	KOMPETENSBEKRIVNING
A1	Etisk kompetens	A1.1 Rättsliga och administrativa krav A1.2 Yrkesansvar A1.3 Etiska principer A1.4 Vägledningsrelation
A2	Teori- och forskningsbaserad kompetens	A2.1 Teoretisk kunskap A2.2 Tillämpning av teoretiska kunskaper A2.3 Forskning inom vägledningsområdet
A3	Reflekterande kompetens	A3.1 Reflekterande yrkesutövning A3.2 Utveckling av personlig kompetens
A4	Kommunikations- och interaktionskompetens	A4.1 Tydlig kommunikation A4.2 Målinriktad interaktion A4.3 Reflexiv kommunikation A4.4 Professionell kommunikation
A5	Digital kompetens	A5.1 Teknologi i vägledning A5.2 Teknologi i vägledningsprocessen A5.3 Gemensam användning av teknologi A5.4 Systematisk utveckling av användningen av teknologi i vägledningen

A1 Etisk kompetens

Med etisk kompetens avses kännedom om de allmänna och etiska principerna inom branschen och förmåga att tillämpa dem. De etiska principerna utgör ramen och de praktiska riktlinjerna för yrkesutbildade personer inom vägledning.

A1.1 Rättsliga och administrativa krav

Vägledaren bedriver vägledningsarbete i enlighet med lagstiftningen och de administrativa anvisningarna inom sitt område.

Vägledaren känner till och förstår

- viktigaste lagstiftningen om vägledning och dess operativa sammanhang
- lagstiftning om jämställdhet och likabehandling
- innehåll, administrativa anvisningar och grundläggande begrepp i aktuell lagstiftning inom sitt område
- interna anvisningar för sin egen organisation
- internationella avtal som Finland har förbundit sig till och som gäller ordnandet av vägledning

Vägledaren kan

- utföra vägledningsarbete och tillhandahålla vägledningstjänster i enlighet med aktuell lagstiftning och administrativa anvisningar inom den egna branschen
- agera i enlighet med de etiska principerna inom sin bransch
- dokumentera kundprocesser på ett ändamålsenligt sätt och samtidigt säkerställa skyddet av kunddata

Se även avsnitt C4.1 [Kontextuell kompetens](#)

A1.2 Yrkesansvar

Vägledaren är medveten om gränserna för sitt yrke och sin kompetens och agerar därefter.

Vägledaren känner till och förstår

- gränserna för sitt yrke, sin professionalism och sin kompetens
- möjliga situationer och faktorer där gränserna för det egna yrket och den egna kompetensen kan överskridas
- betydelsen av den egna arbetsförmågan och välbefinnandet

Vägledaren kan

- agera i enlighet med etiska principer i sitt arbete
- upprätthålla en professionell interaktionsrelation mellan vägledare och kund
- beskriva sin egen kompetens och dess begränsningar för kunden

- agera inom ramen för sitt yrke och sin kompetens (se även avsnitt [B3.2 Reflektera och sätta upp mål](#) och [C3.1 Multiprofessionellt nätverkande](#))
- samråda med företrädare för andra yrkesgrupper när kundens situation kräver det,
- vid behov hänvisa kunden till en annan yrkesgrupps tjänster
- dokumentera de åtgärder och beslut som överenskommit med kunden
- tydligt ange i kommunikationen när man agerar som yrkesutövare och när man agerar som privatperson
- ta hand om sitt eget välbefinnande och sin arbetsförmåga

A1.3 Etiska principer

Vägledaren agerar i enlighet med de etiska principerna inom sitt område.

Vägledaren känner till och förstår

- etiska och filosofiska utgångspunkter för vägledning
- vägledningens etiska väsen
- arbetets innehåll, servicekanaler och situationer där etiska frågor kan uppstå
- sina egna värderingar, människosyn och etik
- centrala, internationella och nationella etiska principer inom sitt område
- teoriernas, tillvägagångssättens och arbetsformernas anknytningar till tid och kontext samt hur väl de kan tillämpas i respektive vägledningsprocess
- faktorer som påverkar etiska överväganden ur olika parter perspektiv
- jäv som uppstår i arbetet och verksamhetsmiljön

Vägledaren kan

- agera professionellt i enlighet med internationella och nationella etiska principer inom branschen
- kritiskt utvärdera sin verksamhet som vägledare och är medveten om hur egna värderingar, människosyn och etiskt tänkande påverkar vägledningsarbetet
- bedöma hur tillämpbara de teorier, tillvägagångssätt och arbetsmetoder som används i respektive vägledningsprocess är (se även avsnitt [B2.4 Vägledningsteorier](#))

- agera på ett sådant sätt att kundens intressen står i centrum för verksamheten
- verka i sitt arbete för att främja likabehandling, jämlikhet och rättvis
- använda kollegiala diskussioner för att stödja etiska överväganden
- konsultera experter när lösningar som kräver etisk prövning är nödvändiga
- undersöka riskerna och fördelarna med olika alternativ
- självständigt fatta etiskt motiverade beslut i sitt arbete
- föra fram etiskt motiverade perspektiv i organisationens vägledningsarbete
- ta initiativ för att främja etisk reflektion och handling i sina egna professionella nätverk

A1.4 Vägledningsrelation

Vägledaren agerar i vägledningsrelationen i enlighet med de etiska principerna inom området (se även avsnitt [A4.2 Målinriktad interaktion](#)).

Vägledaren känner till och förstår

- kundernas mångfald och olika utgångspunkter (till exempel behov, funktionsförmåga, talanger, kompetens, omständigheter, värderingar, kultur, könsidentitet, religion osv.)
- intressekonflikter som kan påverka vägledarens objektivitet under kundens vägledningsprocess
- lagstiftningen samt den egna organisationens anvisningar och verksamhetsmodeller gällande lagring och bevarande av kunduppgifter

Vägledaren kan

- säkerställa att kunden är medveten om sina juridiska rättigheter och skyldigheter
- agera i enlighet med yrkesetiska principer i situationer med intressekonflikter
- agera i situationer där kunden uttrycker misstankar om att vägledaren inte agerar i enlighet med etiska principer
- främja tillgänglighet och jämlikhet i sitt arbete
- förklara utgångspunkterna och principerna för datalagring för kunderna

- berätta för kunderna var deras data lagras, hur de skyddas och hur länge de lagras
- se till att kunden ger sitt samtycke till att lagra nödvändiga uppgifter
- se till att kunden vid behov ger sitt samtycke till att information delas mellan olika aktörer

A2 Teori- och forskningsbaserad kompetens

Med teoretisk och forskningsbaserad kompetens avses kännedom om den centrala forskningen, den teoretiska kunskapen och begreppen inom vägledningsområdet. Utifrån detta väljer vägledaren de lämpligaste arbetsformerna, metoderna och servicekanalerna för kundens och gruppernas situation.

A2.1 Teoretisk kunskap

Vägledaren baserar sitt arbete på centrala teorier och forskningsdata inom området. Med hjälp av teoretisk kunskap kan vägledaren också uppfatta vilka målen med vägledningsarbetet är och hurdana tillvägagångssätt som kan användas för att uppnå dem.

Vägledaren känner till och förstår

- en mångvetenskaplig kunskapsbas inom vägledningsområdet som omfattar olika vetenskapsområden och synvinklar
- centrala teorier inom vägledningsområdet och deras olika tillvägagångssätt
- centrala teorier och förhållningssätt inom discipliner relaterade till vägledningsarbetet

Vägledaren kan

- beskriva vägledningsområdets mångvetenskapliga kunskapsbas
- redogöra för grunderna i de centrala teorierna inom vägledningsområdet och deras tillämpning i vägledningsarbetet
- redogöra för centrala teorier inom olika vetenskapsområden som är relaterade till vägledningsområdet och deras betydelse för vägledningsarbetet

- hålla sig ajour med den teoretiska forskningens utveckling inom området

A2.2 Tillämpning av teoretiska kunskaper

Vägledaren tillämpar ett brett spektrum av teorier i vägledningsarbetet. Vägledaren väljer de teorier, arbetsformer och arbetsmetoder som är bäst lämpade för kundens situation.

Vägledaren känner till och förstår

- de centrala teorierna och tillvägagångssätten inom området samt utgångspunkter baserade på forskningsdata
- de teoretiska grunderna bakom de valda arbetsformerna, förhållningssätten och åtgärderna samt deras tillämpning i kundarbetet

Vägledaren kan

- integrera teoretiska förhållningssätt till vägledning som en naturlig del av vägledningsarbetet
- beskriva hur hen tillämpar teoretisk kunskap i sitt eget arbete
- redogöra för utgångspunkterna för de viktigaste grundteorierna inom området och utifrån dessa välja de lämpligaste arbetsmetoderna för kundens situation
- bilda en tillämpbar bruksteori baserad på sina teoretiska kunskaper som ligger till grund för vägledningsarbetet
- samla in tillräckligt med information om kundens och gruppernas situation för att kunna välja lämpliga arbetsformer
- välja de lämpligaste arbetsformerna baserat på teori
- utvärdera och vid behov uppdatera sina egna arbetsmetoder utifrån de senaste forskningsrönen

A2.3 Forskning inom vägledningsområdet

Vägledaren följer forskning och annan litteratur inom vägledningsområdet samt, med tanke på sitt arbete, relevanta aktörers och vetenskapsområdets publikationer. Att följa forskningen inom området är nära kopplat till andra

kompetenser och den kontinuerliga utvecklingen av den egna yrkeskompetensen.

Vägledaren känner till och förstår

- de mest relevanta och heltäckande informationskällorna för vägledningsområdet samt forskningsorganisationer och -samfund som producerar relevant information om vägledningsområdet,

Vägledaren kan

- inhämta forskningsinformation som är väsentlig för vägledningsarbetet
- bedöma forsknings relevans i det egna arbetet
- tillämpa forskningsresultat i det praktiska vägledningsarbetet och i planeringen, genomförandet och utvärderingen av vägledningen
- främja produktion, planering och genomförande av forskningsmaterial som gäller det egna arbetet och dess verksamhetsförutsättningar (se även punkt [C1.1 Vägledning i samhället](#))
- tillämpa ett forskningsbaserat förhållningssätt och grundläggande metoder för att utveckla sitt eget arbete
- dela med sig forskningsresultat till kollegor och samarbetspartner

A3 Reflekterande kompetens

Med reflekterande kompetens avses vägledarens förmåga att identifiera och kritiskt bedöma sina grunduppfattningar, värderingar och attityder i anslutning till vägledningsverksamheten samt sina egna tanke- och verksamhetsmodeller. Det innebär också förmåga att bedöma de etiska och filosofiska utgångspunkterna för sin egen verksamhet och sitt eget tänkande samt att utveckla den egna yrkes- och kompetensidentiteten. Reflektionsförmågan möjliggör ett kritiskt och innovativt förhållningssätt till att utveckla både den egna vägledningsverksamheten och vägledningens olika verksamhetsmiljöer tillsammans med kunderna samt med olika aktörer och intressentgrupper inom vägledningen.

A3.1 Reflekterande yrkesutövning

Vägledaren utvärderar och utvecklar vägledningsarbetet tillsammans med kunder, kollegor, olika aktörer och intressentgrupper inom vägledning.

Vägledaren känner till och förstår

- grundläggande principer och faktorer för kritisk reflektion
- grundläggande begrepp, värderingar och attityder samt tanke- och verksamhetsmodeller (se även punkt [B2 Kompetens om väglednings- och lärandeteorier](#))
- gränserna för sitt yrke och sin kompetens (se även punkt [A1.2 Yrkesansvar](#))
- bakgrundsfaktorer och samhällsliga utgångspunkter i anslutning till ordnandet av vägledningen (se även punkt [C1.1 Vägledning i samhället](#))
- vägledningens övergripande systemiska karaktär (se även avsnitt C SYSTEMISK KOMPETENS)

Vägledaren kan

- utvärdera de etiska, teoretiska och filosofiska utgångspunkterna för den egna verksamheten och deras inverkan på vägledningsarbetet (se även avsnitt [B2.6 Vägledningsfilosofi](#))
- kritiskt granska sin egen verksamhet i olika vägledningsrelationer och processer i enlighet med områdets etiska principer och utgångspunkter
- bedöma utvecklingen av den egna kompetensen och yrkesidentiteten samt identifiera sina egna styrkor och utvecklingsområden
- identifiera och utvärdera effekten av den egna verksamheten ur individens, vägledningsprocessens, den egna organisationens och samhällets perspektiv
- kritiskt utvärdera och förnya sitt eget vägledningsarbete i samarbete med kunder, olika samarbetspartner och intressentgrupper
- beskriva vägledningens ställning som en del av den egna organisationens och förvaltningsområdets grundläggande uppgift

A3.2 Utveckling av personlig kompetens

Vägledaren förbinder sig att identifiera personliga utvecklingsmål och kontinuerlig professionell utveckling.

Vägledaren känner till och förstår

- vikten av livslångt lärande och kontinuerlig kompetensutveckling i det egna arbetet
- mål, innehåll och områden som anknyter till eget arbete samt kompetenskrav (se även avsnitt [C4.1 Planering och organisering](#))
- teknologins nuvarande och framtida möjligheter i vägledningsarbetet
- utbildning som är relevant för den egna utvecklingen
- finansieringsmöjligheter för att kunna fokusera på att utveckla sin egen kompetens
- faktorer som påverkar arbetsförmågan och välbefinnandet

Vägledaren kan

- kritiskt bedöma sin egen och arbetsgemenskapens vägledningsverksamhet i förhållande till förändringar och megatrender i omvärlden
- bedöma konsekvenserna av lagstiftningen, verksamhetsmiljön och organisationens riktlinjer för verksamheten med tanke på det egna arbetet
- uppdatera sin egen arbetsbeskrivning och kompetens så att den motsvarar de förändringsbehov som uppstår
- bedöma möjligheterna till och användningen av dagens och framtidens teknologi i sitt vägledningsarbete
- utvärdera sin egen arbetsprestation och identifiera sina egna styrkor och utvecklingsområden
- upprätta och upprätthålla en personlig utvecklingsplan
- delta i fortbildning som stöder utvecklingen av den egna kompetensen
- utveckla sin egen verksamhet utifrån respons från kunder och samarbetspartner
- bedöma utvecklingen av den egna kompetensen och yrkesskickligheten
- dela med sig av sina erfarenheter i de egna yrkesnätverken och delta i professionella diskussioner inom vägledningsområdet
- bedöma och främja sin egen arbetsförmåga och sitt välbefinnande

A4 Kommunikations- och interaktionskompetens

Interaktions- och kommunikationskompetens omfattar färdigheter och kunskaper som behövs i flerkanaligt kundarbete, kommunikation gällande vägledningsfrågor samt arbete i sektorsövergripande samarbete och nätverk.

A4.1 Tydlig kommunikation

Vägledaren använder muntlig, skriftlig och visuell kommunikation på ett tydligt och begripligt sätt. Hen kommunicerar öppet och förståeligt på ett tillgängligt sätt i olika interaktionssituationer och kan ta hänsyn till kundernas olika förmågor att ta emot och förstå vägledarens kommunikation.

Vägledaren känner till och förstår

- betydelsen av tillgänglighet i kommunikation
- faktorer som främjar och begränsar effektiv kommunikation
- vikten av multilitteracitet i vägledningsarbete
- möjligheter och begränsningar med olika kommunikationskanaler
- den eventuella inverkan som vägledarens och kundernas olika bakgrundsfaktorer (till exempel språk, värderingar, kultur, livserfarenheter, studie-förmåga) kan ha på kommunikationen
- viktiga utgångspunkter för kulturellt medveten kommunikation
- vikten av verbal och icke-verbal kommunikation
- ett lämpligt och tydligt skrivsätt och vikten av tydlig formatering av innehållet
- den visuella kommunikationens betydelse i vägledningsarbetet

Vägledaren kan

- använda ett lämpligt språk och lämpliga kommunikationskanaler med kunden och grupperna
- ta hänsyn till att kundernas förmåga och beredskap att kommunicera varierar beroende på ålder och bakgrund
- reglera tonen, hastigheten och intensiteten i språket
- säkerställa att icke-verbal kommunikation, såsom gester och ansiktsuttryck, stöder och kompletterar verbal kommunikation

- undvika otydligt språk, förkortningar eller yrkestermer i kommunikationen

A4.2 Målinriktad interaktion

Vägledaren utnyttjar olika kanaler, metoder och verktyg i kommunikation och interaktion.

Vägledaren känner till och förstår

- skillnader mellan professionell interaktion och informell kommunikation
- möjligheter och begränsningar för professionell interaktion i vägledningen
- att vägledarens orientering till interaktions- och kommunikationssituationen lägger grunden för en målinriktad vägledningsprocess (se även avsnitt [B3.2 Reflektera och sätta upp mål](#))
- faktorer som främjar och begränsar aktivt mottagande av budskap
- den potentiella inverkan som vägledarens och kundens olika bakgrundsfaktorer (till exempel språk, språkregister, värderingar, kultur, livserfarenheter) kan ha på den ömsesidiga kommunikationen och tolkningen av budskapens betydelser
- vikten av verbal och icke-verbal kommunikation
- vikten av att använda olika typer av frågor i vägledningsprocessen

Vägledaren kan

- bygga upp en flerkanalig tillgänglig, funktionell och effektiv vägledningssituation, -process och -miljö enligt kundens behov (se även avsnitt [A1.4 Vägledningsrelation](#))
- agera i en interaktiv situation där målen för vägledningsprocessen står i centrum
- bygga upp en förtroendefull relation och upprätthålla den genom interaktion
- aktivt ta emot meddelanden från en annan person eller gruppmedlemmar
- förtydliga talat och skrivet språk vid behov
- bilda sig en uppfattning om kundens eller gruppmedlemmarnas kommunikation
- utvärdera vad kunden eller gruppen vill kommunicera
- undvika att göra tolkningar utifrån egna antaganden

- säkerställa att de egna verbala och icke-verbala meddelandena är konsekventa
- förmedla lyhördhet, intresse och uppmärksamhet i individuella väglednings- och gruppsituationer
- utveckla interaktion och gemensam kunskapsbildning
- främja bildandet av gemensam förståelse samt ömsesidigt förtroende och acceptans
- ta hänsyn till kundens och gruppens icke-verbala kommunikation och reagera på lämpligt sätt på den
- respektera andras personliga fysiska utrymme och upprätthålla den nödvändiga distansen i interaktionen

A4.3 Reflexiv kommunikation

Vägledaren behärskar muntlig och skriftlig kommunikation, både i realtid och fördröjd, mellan professionella inom vägledning och handledning och kunden/grupperna. Samma principer gäller för alla professionella interaktionssituationer där vägledaren deltar.

Vägledaren känner till och förstår

- betydelsen av reflexiv kommunikation i processer där det är fråga om kundernas och gruppernas reflektion, förändring och utveckling
- olika frågeställningars inverkan på vägledningsprocessen, kundernas och gruppernas verksamhet samt erfarenheter av vägledningssituationer
- olika interventioners inverkan på vägledningsprocessen och måluppfyllelsen
- betydelsen av vägledarens egna och kundens tankar, handlingar, känslor och bakgrundsantaganden i vägledningen
- kulturens, uppväxtmiljöns och det omgivande samhällets inverkan på individens sätt att tänka och agera
- vikten av kritisk reflektion i interaktionssituationer

Vägledaren kan

- tolka den föränderliga omvärlden och uppfatta dess kulturella mångfald

- använda ändamålsenliga frågor och sätt att interagera med kunden eller gruppen
- bekräfta för kunden att hen har förstått kundens budskap och synpunkter
- sammanfatta dialogen
- vägleda kunden att granska sina tankar, känslor och beteenden samt att främja sin självkänedom
- utöver frågor använda vägledningstekniker som förtydligande, spegling, återkoppling, sammanfattning
- på lämpligt sätt använda konfrontation i situationer där det kan främja kundens eller gruppens reflektion och uppnående av mål
- fokusera på interaktionssituationen och beakta faktorer som kan främja eller störa kundens eller gruppens koncentration

A4.4 Professionell kommunikation

Vägledaren kommunicerar som professionell i kundarbete och som representant för vägledningsbranschen i olika nätverk och arbetsgrupper. Hen kan också fungera som företrädare för yrkesområdet i undervisning, informationsmöten, publikationer, som medlem i arbetsgrupper samt i kollegialt och mångvetenskapligt samarbete.

Vägledaren känner till och förstår

- vikten av lämplig presentationsstil och utformning av innehåll beroende på målgrupp och sammanhang;
- betydelsen av deltagarnas bakgrund och olika perspektiv med tanke på interaktionen
- betydelsen av samhällelig interaktion för vägledningens grundläggande uppgift

Vägledaren kan

- arbeta med olika människor och upprätthålla professionella relationer och nätverk
- agera som representant för sitt eget yrkesområde och sin organisation i kommunikationssituationer

- sammanfatta antingen vägledningsprocessen eller gemensamma diskussioner
- välja de viktigaste frågorna att föra fram
- definiera syftet med och innehållet i sitt budskap utifrån målgruppen
- presentera frågorna på ett övertygande sätt i olika offentliga sammanhang
- aktivt delta i det gemensamma arbetet i enlighet med överenskommelser med de berörda parterna
- främja och utveckla sin egen kommunikation så att arbetet i arbetsgemenskapens grupper och sektorsövergripande nätverk är målinriktat, funktionellt och effektivt

Kontextuell kompetens

Grundläggande utbildning

Vägledaren känner till och förstår

- betydelsen av interaktions- och kommunikationsfärdigheter som krävs för att arbeta sektorsövergripande, multiprofessionellt och i samarbete med vårdnadshavare och arbetsgivare
- att färdigheter och beredskap att interagera, kommunicera och ta emot information varierar hos elever i olika åldrar och med olika bakgrund

Vägledaren kan

- planera och genomföra lektioner, grupp- och interaktionssituationer samt kommunikation med beaktande av färdigheterna och kompetensen hos elever i olika åldrar och med olika bakgrund
- agera i sektorsövergripande och multiprofessionella sammanhang samt i kommunikation med vårdnadshavare och arbetsgivare
- tydligt beskriva innehållet i och tillgången till elevhandledning och elevvårdstjänster för elever och vårdnadshavare

Utbildning på andra stadiet

Vägledaren känner till och förstår

- betydelsen av interaktions- och kommunikationsfärdigheter som krävs för att arbeta sektorsövergripande, multiprofessionellt och i samarbete med vårdnadshavare och arbetsgivare
- att färdigheter och beredskap att interagera, kommunicera och ta emot information varierar hos studerande i olika åldrar och med olika bakgrund
- principer och etiska frågor i samband med marknadsföringen av utbildning

Vägledaren kan

- planera och genomföra lektioner, grupp- och interaktionssituationer samt kommunikation med beaktande av färdigheterna och kompetensen hos studerande i olika åldrar och med olika bakgrund
- agera i sektorsövergripande och multiprofessionella situationer samt interaktionssituationer med vårdnadshavare och arbetsgivare
- tydligt beskriva innehållet i och tillgången till väglednings-, studiehandlednings- och stödtjänster för studerande, vårdnadshavare och samarbetspartner
- presentera läroanstaltens verksamhet och utbildningsutbud på ett mångsidigt och tydligt sätt
- ta hänsyn till att målgrupperna för marknadsföringen är olika beredda att ta emot budskapet

Högre utbildning

Vägledaren känner till och förstår

- betydelsen av de interaktions- och kommunikationsfärdigheter som krävs för sektorsövergripande och mångprofessionellt samarbete i sitt arbete
- att färdigheter och beredskap att interagera, kommunicera och ta emot information varierar hos studenter i olika åldrar och med olika bakgrund
- principer och etiska frågor i samband med marknadsföringen av utbildning

Vägledaren kan

- planera och genomföra interaktionssituationer och kommunikation med beaktande av färdigheterna och kompetensen hos studenter i olika åldrar och med olika bakgrund
- agera i sektorsövergripande och multiprofessionella interaktionssituationer
- tydligt beskriva väglednings-, handlednings- och stödtjänsternas innehåll och tillgänglighet för studenter och samarbetspartner
- presentera högskolans verksamhet och utbildningsutbud på ett mångsidigt och tydligt sätt
- ta hänsyn till att målgrupperna för marknadsföringen är olika beredda att ta emot budskapet

Arbets- och näringstjänster (AN-tjänster, TE-palvelut)

Vägledaren känner till och förstår

- betydelsen av de interaktions- och kommunikationsfärdigheter som behövs för sektorsövergripande och multiprofessionellt samarbete samt arbetslivssamarbete
- att färdigheter och beredskap att interagera, kommunicera och ta emot information varierar hos kunder i olika åldrar och med olika bakgrund

Vägledaren kan

- planera och genomföra interaktionssituationer och kommunikation med beaktande av färdigheterna och kompetensen hos kunder i olika åldrar och av olika typer
- agera i multidisciplinära och multiprofessionella interaktionssituationer
- beskriva innehållet i och tillgången till vägledning, och andra tjänster och stödformer för kunder och samarbetspartner

Navigatorer

Vägledaren känner till och förstår

- betydelsen av de interaktions- och kommunikationsfärdigheter som behövs för sektorsövergripande och multiprofessionellt samarbete samt arbetslivssamarbete

- att färdigheter och beredskap att interagera, kommunicera och ta emot information varierar hos kunder i olika åldrar och med olika bakgrund

Vägledaren kan

- planera och genomföra interaktionssituationer och kommunikation med beaktande av färdigheterna och kompetensen hos kunder i olika åldrar och av olika typer
- agera i multidisciplinära och multiprofessionella interaktionssituationer
- tydligt beskriva innehållet i och tillgången till vägledning och andra tjänster och stödformer för kunder och samarbetspartner

A5 Digital kompetens

Digital kompetens omfattar kunskaper och färdigheter som möjliggör en säker, tillförlitlig och kritisk användning av teknologi och system i vägledningsarbetet. Till detta hör förmågan att använda digitala verktyg och tjänster i olika skeden av vägledningsprocessen och förmågan att integrera teknologi i vägledningsprocessen även för att skapa gemenskap. Gemenskap innebär i detta sammanhang att integrera teknologi i vägledningsprocessen så att den möjliggör gemensamt lärande, kunskapsdelning och samarbete mellan kunder, grupper eller andra intressenter. Detta kan till exempel ske i online gemenskaper eller virtuella inlärningsmiljöer. Till digital kompetens hör också nya kommunikations-, arbets- och nätverksfärdigheter.

A5.1 Teknologi i vägledning

Vägledaren utnyttjar teknologi på ett effektivt och ändamålsenligt sätt i samband med vägledning.

Vägledaren känner till och förstår

- den digitala teknologins roll i vägledningsarbetet och dess inverkan på vägledningsprocessen
- olika digitala verktyg och lösningar som är relevanta för vägledningsprocessen

- kundernas eventuella olika behov och förutsättningar för användning av digital teknologi i vägledningen
- vikten av tillgänglighet till digitala vägledningsmaterial
- den digitala teknologins möjligheter och begränsningar i vägledningsarbetet
- betydelsen av informationssäkerhet och integritetsskydd vid användning av digital teknologi i vägledningsarbetet
- den digitala teknologins roll som stöd för den egna professionella utvecklingen och dess inverkan på att utöka och uppdatera den egna kompetensen

Vägledaren kan

- välja de lämpligaste digitala verktygen och lösningarna för olika vägledningssituationer som lämpar sig bäst för kundens eller gruppens behov
- välja och använda tillgängliga digitala vägledningsmaterial
- använda digital teknologi för att lagra data och skydda kunddata, i enlighet med tillämpliga dataskyddsbestämmelser och praxis
- bedöma hur den digitala teknologin fungerar i vägledningsprocessen och vid behov göra ändringar i den teknologi som används för att förbättra vägledningsprocessens kvalitet
- använda digital teknologi för att utveckla sin yrkesskicklighet till exempel genom att delta i webbutbildningar, följa med webbinnehåll som anknyter till branschen och delta i professionella nätverk
- följa principerna för datasäkerhet och dataskydd vid användning av digital teknologi och säkerställa säker hantering och skydd av kunduppgifter
- kontinuerligt utveckla sin egen kompetens och hålla sig ajour med den teknologiska utvecklingen och dess inverkan på vägledningsarbetet samt anpassa sin egen verksamhet och sina egna metoder för att möta de möjligheter och utmaningar som teknologin medför

A5.2 Teknologi i vägledningsprocessen

Vägledaren utnyttjar smidigt teknologi i vägledningsprocessen.

Vägledaren känner till och förstår

- hur olika digitala verktyg och applikationer kan stödja olika vägledningsfaser såsom datainsamling, måluppställning och uppföljning
- olika digitala interaktionskanalers särdrag och lämplighet, såsom videosamtal, chattar och e-post, i vägledningssituationer
- vikten av tillgänglighet till digitala vägledningsmaterial
- kundernas olika behov och önskemål vid användning av digital teknologi i vägledningen
- den digitala teknologins möjligheter och utmaningar under vägledningsprocessen hur digital teknologi kan integreras sömlöst i vägledningen så att den stöder vägledningsprocessen och kundens eller gruppens måluppfyllelse

Vägledaren kan

- välja och utnyttja lämpliga digitala verktyg och applikationer för vägledningsprocessens olika skeden, vägledningssituationer och kundgrupper
- välja och använda tillgängliga digitala vägledningsmaterial
- använda digital teknologi vid datainsamling och analys för att förstå kundens situation och planera vägledningsprocessen
- ge kunderna stöd och vägledning i att använda digital teknologi om den är ny eller utmanande för dem
- tillämpa goda interaktionsfärdigheter och praxis i den digitala miljön, såsom tydlig och begriplig kommunikation, aktivt lyssnande och empati
- bedöma den digitala teknologins effekt i vägledningsprocessen och vid behov ändra dess användning, innehåll och metoder
- skapa och upprätthålla en digital miljö som stöder vägledningsprocessen och kundens måluppfyllelse förhålla sig till digital teknologi som en del av vägledningsprocessens kontinuerliga utveckling och anpassa sig till teknologiska förändringar

A5.3 Gemensam användning av teknologi

Vägledaren främjar gemensam användning av teknologi i vägledningsprocessen och professionellt samarbete samt möjliggör gruppvägledning och kamratstöd för kunder eller andra intressentgrupper. De använder den digitala teknologins möjligheter och verktyg för professionellt samarbete för att uppnå gemensamma mål.

Vägledaren känner till och förstår

- hur digital teknologi kan användas för att stödja gemensam vägledning och kollegialt lärande samt hur olika teknologier möjliggör gruppbaserad interaktion och informationsdelning
- hur man skapar en trygg och stödjande miljö för gruppbaserad användning av digital teknologi
- hur man tar hänsyn till deltagarnas olika kapacitet och behov när det gäller användningen av digital teknologi
- hur digital teknologi kan främja gruppdynamik och byggande av gemenskap under vägledningsprocessen
- den digitala teknologins potential för professionellt samarbete för att uppnå gemensamma mål

Vägledaren kan

- planera och genomföra gemensam vägledning med hjälp av digital teknologi och välja verktyg och metoder enligt gruppens behov
- instruera gruppen i användningen av digital teknologi och ge stöd till deltagarna vid behov
- skapa en trygg och öppen atmosfär som uppmuntrar deltagarna att dela med sig av sina erfarenheter och lära av varandra
- tillämpa goda interaktionsfärdigheter och god praxis i den digitala miljön, såsom tydlig och begriplig kommunikation, aktivt lyssnande och empati
- utnyttja olika faciliteringsmetoder för att främja interaktion i digitala miljöer
- ta hänsyn till olika inlärningsmetoder och erbjuda gruppen mångsidiga inlärningsmöjligheter med hjälp av digital teknologi

- följa upp och utvärdera hur användningen av gemenskapsbaserad, grupp-baserad digital teknologi påverkar vägledningsprocessen och vid behov göra ändringar i enlighet med de uppställda målen och gruppens behov
- använda den digitala teknologins möjligheter och verktyg i ett professionellt samarbete för att uppnå gemensamma mål

A5.3 Systematisk utveckling av användningen av teknologi i vägledningen

Vägledaren utnyttjar nya teknologiska lösningar och främjar användningen av dem i vägledningsprocessen.

Vägledaren känner till och förstår

- den snabba utvecklingen av digital teknologi och dess inverkan på vägledningsarbetet
- hur digital teknologi kan stödja en förbättring av vägledningsprocessen och höja kundservicens kvalitet
- hur man kan följa upp och utvärdera hur effektiv användningen av digital teknologi är och vid behov göra ändringar
- hur integreringen av digital teknologi i vägledningsarbetet kan påverka de egna möjligheterna till yrkesmässig utveckling

Vägledaren kan

- följa utvecklingen av digital teknologi och hålla sig ajour med nya teknologiska lösningar som kan stödja vägledningsprocessen
- i sitt vägledningsarbete bedöma hur digital teknologi kan förbättra tillgången till och kvaliteten på tjänsterna
- utveckla sina egna färdigheter och aktivt förvärva nya teknologiska färdigheter, verktyg och tillämpningar
- lyssna på och beakta kundernas och kollegornas respons om användningen av digital teknologi samt utveckla vägledningsarbetet utifrån den
- hålla sig uppdaterad om branschens bästa praxis och dela information med kollegor om effektiv användning av digital teknologi i vägledningsarbetet

B KOMPETENS INOM KUNDARBETE

Med kompetens inom kundarbete avses förmågan att arbeta professionellt med kunder i olika situationer och miljöer. Till kundarbetet hör att ge aktuell information, rådgivning, lösa enskilda frågor och fördjupa processer mellan vägledare och kundgrupper. Kompetens om kundarbete omfattar expertis inom flerkanalig interaktion och uppbyggnad av en konfidentiell kundrelation. Flerkanaliga informations-, rådgivnings- och vägledningstjänster kan till exempel vara besökstjänster, distanstjänster i realtid eller fördröjda tjänster, videokonferenser eller telefontjänster.

Kompetens inom kundarbete omfattar processkompetens, väglednings- och inläringsteoretisk kompetens samt metodkompetens.

B KOMPETENS INOM KUNDARBETE		
	KOMPETENSOMRÅDE	KOMPETENSBESKRIVNING
B1	Processkompetens	B1.1 Vägledningsprocessens delar B1.2 Vägledning som process B1.3 Vägledningsprocessens resultat och effekter
B2	Kompetens om väglednings- och lärandeteorier	B2.1 Utvecklings- och livsloppsorienterade teorier B2.2 Teorier om karriärutveckling B2.3 Samhälle och arbetsliv B2.4 Vägledningsteorier B2.5 Livslångt och kontinuerligt lärande B2.6 Vägledningsfilosofi
B3	Metodologisk kompetens	B3.1 Informationssökning och -hantering B3.2 Reflektera och sätta upp mål B3.3 Kundcentrerad vägledningsprocess B3.4 Utvärdering

B1 Processkompetens

Med processkompetens avses förmågan att planera och genomföra vägledningsprocesser som fokuserar på kundens och gruppens individuella situationer eller långsiktiga lärandemål. Processkompetens är förknippad med vägledning där individer i alla åldrar lär sig att känna igen sina kompetenser, färdigheter, begränsningar, intressen och värderingar och att spegla dem mot de möjligheter som omgivningen erbjuder. Kompetens behövs också i processer där individer gör upp och genomför meningsfulla planer och beslut som gäller utbildning, karriärväg, fritid och sin egen utkomst.

B1.1 Vägledningsprocessens delar

Vägledaren betraktar vägledningen vid sidan av individens egen utveckling som en serviceprocess och samhällelig verksamhet. Flerkanalstjänster som används i vägledningen kan vara till exempel besökstjänster, distansservice i real- eller fördröjd tid, videokonferenser eller telefontjänster.

Vägledaren känner till och förstår

- individers och grupperns olika utgångspunkter och förmåga att planera och fatta beslut om sin egen framtid
- kundens och gruppens olika livserfarenheter, livsskeden och olika sociala och ekonomiska situationer som utgångspunkt för vägledningsprocesser
- faktorer, randvillkor och resurser som påverkar ordnandet och tillhandahållandet av vägledningstjänster
- de viktigaste intressentgrupperna bakom ordnandet av vägledningen
- vägledningens roll som en del av utbildnings-, näringslivs-, ungdoms-, social- och hälso- samt sjukvårdspolitiken (se även avsnitt [C1.3 Vägledningens ställning och positionering](#))
- förvaltningsområdenas gemensamma mål och riktlinjer för organiseringen av vägledning
- olika servicekanaler för genomförande av vägledning

Vägledaren kan

- se vägledning som en del av individens och gruppens livsprocesser
- se vägledning som en målinriktad interaktionssituation
- betrakta händelser relaterade till vägledningssituationen i de sammanhang de förekommer
- se vägledning som en individs subjektiva rättighet
- via flera kanaler utföra vägledningsarbete och tillhandahålla vägledningstjänster genom individuella och gemensamma processer som tillgodoser kundens behov

B1.2 Vägledning som process

Vägledaren beaktar vägledningens informations-, interaktions- och processdimensioner. Informationsdimensionen handlar om individens kunskap om sig själv, omvärldens möjligheter och individens förhållande till sin egen verksamhetsmiljö. Interaktionsdimensionen är relaterad till att bygga upp och upprätthålla en relation. Processdimensionen omfattar en förståelse för sättet att hitta lösningar och sambanden mellan de faktorer som ligger bakom lösningarna.

Vägledaren känner till och förstår

- vägledningens processkaraktär i kundens självständiga arbete, i det vägledarstödda arbetet, i individuella samtal och gruppsamtal samt i samarbetsprocesser i olika sammanhang
- betydelsen av vägledningens innehåll, interaktion och processdimension
- att utgångspunkten för vägledningen är kundens och hela gruppens individuella situation, färdigheter och behov
- skillnaden mellan enskilda vägledningssituationer och långsiktiga vägledningsprocesser
- betydelsen av vägledningsprocessens övergripande struktur och de olika faserna i processens förlopp
- skillnader i maktrelationer mellan vägledare och kund samt variation i vägledarens roll i olika former av vägledning

Vägledaren kan

- tillsammans med kunden och grupperna bedöma deras situation och servicebehov
- bedöma kundens utgångsläge och välja ett ändamålsenligt tillvägagångssätt och arbetssätt utifrån kundens eller gruppens situation, sammanhang och behov av tjänster
- strukturera kundens situation och handlingsmöjligheter till en begriplig helhet under vägledningen
- planera, genomföra, utvärdera, leda, utveckla och förnya vägledningsprocesserna och vägledningen som resurs med beaktande av olika kundgruppers sammanhang, mångfald och bakgrund
- komma överens med kunden och grupperna om en process för att definiera målen och gränserna för vägledningen
- tillsammans med kunden och gruppen bedöma om vägledningen är ändamålsenlig med tanke på kundens eller gruppens situation, sammanhang och behov av tjänster
- arbeta med kunden och gruppen för att skapa gemensam mening, gemensamma arbetssätt och uppnå mål

Kontextuell kompetens

Grundläggande utbildning

Vägledaren känner till och förstår

- målen för handledningen i läroplansgrunderna för den grundläggande utbildningen och gymnasiet och i yrkesutbildningens examensgrunder samt vägledningens delområden och verksamhetsmodeller
- målen och verksamhetsmodellerna för handledningen som beskrivs i utbildningsanordnarens och skolans handledningsplan
- elevhandledningens gränssnitt till elevvården och den övriga verksamheten i skolan

Vägledaren kan

- bygga upp en vägledningshelhet som utnyttjar olika verksamhetsmodeller såsom klass-, grupp- och individuell handledning, arbetslivsförtrogenhet, besök samt mångprofessionellt och sektorsövergripande samarbete
- planera och genomföra situationer där eleverna lär sig färdigheter i självutvärdering
- bedöma elevernas behov av handledning och stöd med hjälp av olika handledningsmetoder och verktyg

Gymnasieutbildning

Vägledaren känner till och förstår

- målen för handledningen i läroplansgrunderna för den grundläggande utbildningen och gymnasiet och i yrkesutbildningens examensgrunder samt vägledningens delområden och verksamhetsmodeller
- målen och verksamhetsmodellerna för handledningen som beskrivs i utbildningsanordnarens och gymnasiets handledningsplan
- studiehandledningens gränssnitt till elevvården och den övriga verksamheten i gymnasiet

Vägledaren kan

- bygga upp en målinriktad vägledningsprocess från ansökningskedet fram till avläggandet av examen och vid behov som fortsatt handledning efter studiernas slut
- ordna väglednings- och handledningsstöd för studerande som behöver individuella lösningar vid övergången till gymnasiet
- samarbeta med grupphandledare för att uppnå målen för studiehandledningen i gymnasiet
- bygga upp en vägledningshelhet som utnyttjar olika verksamhetsmodeller såsom klass-, grupp- och individuell handledning, arbetslivsförtroendet, besök samt mångprofessionellt och sektorsövergripande samarbete
- planera och genomföra situationer där studerande lär sig färdigheter i självutvärdering
- bedöma studerandes behov av handledning och stöd med hjälp av olika handledningsmetoder och -verktyg

Yrkesutbildning

Vägledaren känner igen och förstår

- målen för handledningen i läroplansgrunderna för den grundläggande utbildningen och gymnasiet och i yrkesutbildningens examensgrunder samt vägledningens delområden och verksamhetsmodeller
- målen och verksamhetsmodellerna för handledningen som beskrivs i utbildningsanordnarens styrdokument
- studiehandledningens gränssnitt till elevvården och läroanstaltens övriga verksamhet

Vägledaren kan

- bygga upp en målinriktad vägledningsprocess från ansökningskedet fram till avläggandet av examen
- samarbeta med läroanstaltens lärare och andra aktörer för att uppnå målen för vägledningen och handledningen

- bygga upp en vägledningshelhet som utnyttjar olika verksamhetsmodeller såsom studerandes personliga utvecklingsplan för kunnandet, klass-, grupp- och individuell handledning, lärande i arbetslivet, besök samt mångprofessionellt och sektorsövergripande samarbete
- ordna väglednings- och handledningsstöd för studerande som behöver individuella lösningar vid övergången till yrkesutbildningen
- planera och genomföra situationer där studerande lär sig färdigheter i självutvärdering
- bedöma studerandes behov av handledning och stöd med hjälp av olika handledningsmetoder och -verktyg

Högre utbildning

Vägledaren känner igen och förstår

- målen för högskolans vägledning och innehåll samt arbetsfördelningen
- vägledningens gränssnitt till andra stödtjänster för studenter

Vägledaren kan

- bygga upp vägledningsprocessen till en målinriktad helhet från ansökningsskedet fram till avläggandet av examen
- samarbeta med lärartutorer och annan personal för att uppnå målen för vägledningen
- bygga en vägledningshelhet som utnyttjar olika verksamhetsmodeller såsom studentens individuella studieplan, grupp- och individuell vägledning, lärande i arbetslivet, karriärvägledning, besök samt multiprofessionellt och sektorsövergripande samarbete
- planera och genomföra situationer där studenterna lär sig färdigheter i självutvärdering
- bedöma studenternas behov av vägledning och stöd med hjälp av olika vägledningsmetoder och -verktyg

Arbets- och näringstjänster (AN-tjänster, TE-palvelut)

Vägledaren känner till och förstår

- målgrupper och det totala utbudet av arbets- och näringstjänster

- sambandet mellan kundernas hälsfaktorer eller begränsningar och deras arbetsförmåga och anställningsbarhet
- stöd- och serviceformer som är tillgängliga för kunden

Vägledaren kan

- samarbeta med den övriga personalen för att uppnå målen för vägledningen
- samarbeta med kontrakterade stödtjänster
- utnyttja befintliga verktyg för att bedöma kundernas situation, servicebehov och lämplighet
- kartlägga kundernas kompetens och vid behov ordna bedömning av arbetsförmågan eller andra expertbedömningar för att utreda arbets-, företags- och utbildningsalternativ samt för att fastställa karriärplaner
- identifiera psykologiska och andra hinder för sysselsättning och kan arbeta med dem på ett målinriktat sätt
- bygga upp en vägledningshelhet som utnyttjar olika verksamhetsmodeller såsom kundens sysselsättningsplaner, arbetsträning, jobsöknings- och karriärträning, karriärvägledning, arbets- och utbildningsprövning samt multiprofessionellt och sektorsövergripande samarbete
- vägleda kunderna att identifiera och formulera sina färdigheter för att främja deras anställbarhet
- använda psykologiska bedömningsmetoder och uppgifter med kundens samtycke som en del av vägledningsprocessen (gäller endast legitimerade psykologer)
- vägleda partiellt arbetsföra i sysselsättningen
- ge kunderna råd om vilka tjänster och stödformer som finns att tillgå

Navigatorer

Vägledaren känner till och förstår

- Navigatorernas kundgrupper och totalutbud
- stöd- och serviceformer som är tillgängliga för kunderna

Vägledaren kan

- bygga upp en övergripande vägledningsprocess som utnyttjar sektorsövergripande samarbete
- samarbeta med utbildningsanordnares vägledare, lärare och andra aktörer för att uppnå målen för vägledningen
- ge kunderna råd om vilka tjänster och stödformer som finns att tillgå

B1.3 Vägledningsprocessens resultat och effekter

Vägledaren utvärderar systematiskt tillsammans med kunden resultaten och effekterna av vägledningsprocessen. Bedömningen fokuserar på processen och resultaten, uppnådda färdigheter och observerade förändringar i kundens situation. Utvärderingen av resultat och genomslag förutsätter kontinuerlig utvärdering av vägledningsprocessen med avseende på hur processen framskrider, hur vägledaren förbinder sig att erbjuda och utveckla tjänsten, hur vägledningen svarar mot användargruppernas behov, hur kunderna deltar i processen och planeringen av den, hur effektiva de vägledningsrelationer och verksamhetsmodeller som används är och hur utvärderingsinformationen utnyttjas i utvecklingen av tjänsterna.

Vägledaren känner till och förstår

- betydelsen av att utvärdera enskilda vägledningsprocessers resultat och effekt med tanke på utvecklingen av det egna arbetet
- betydelsen av att utvärdera vägledningsprocessens resultat och effekt sett ur individens synvinkel
- att vägledningsprocessens resultat påverkas av bland annat sammanhang, kundens livssituation, sociala nätverk och tillgängliga tjänster
- metoder och kriterier för utvärdering av vägledningsprocessens resultat och effekt
- hur man definierar utvärderingsmål och kriterier för att verifiera vägledningsprocessernas resultat och effekt
- resultaten av vägledningsprocessen, utvecklingen av kundens kompetens och förändringar i situationen

Vägledaren kan

- definiera målen för vägledningsprocessen tillsammans med kunderna/grupperna och följa upp hur de genomförs
- samla in respons från kunderna/grupperna under och i slutet av vägledningsprocessen
- handleda kunderna/grupperna att utvärdera sin egen utveckling och utvecklingen av sina egna färdigheter och kompetenser under processen
- förfina eller omdefiniera målen för vägledningen baserat på återkoppling och utvärderingsdata
- utveckla sitt agerande som vägledare utifrån respons
- analysera och utvärdera vägledningsprocesser och -metoder, egen yrkespraxis samt deras kvalitet och effekt (se även avsnitt [B3.4 Utvärdering](#) ja [C4.2 Kvalitetsbedömning och uppföljning](#))

B2 Kompetens om väglednings- och lärandeteorier

Kunskap om olika synsätt på vägledning, handledning och lärande utgör grunden för kundarbetet och utvecklingen av vägledningsformerna. Att känna igen och förstå olika tillvägagångssätt främjar formuleringen av det egna tänkandet och bruksteorin om vägledning. Teoretisk kompetens i vägledning och lärande innebär också förmåga att kritiskt granska vägledningsverksamheten och dess mål utifrån olika teoretiska perspektiv samt att bedöma hur olika tillvägagångssätt fungerar i arbetet med olika kundgrupper.

I forskning och teorier granskas vägledning utifrån individens perspektiv som en utvecklingsprocess, karriärutveckling, livssituation och dess sammanhang. Vägledning kan också ses som möten, interaktioner, vägledningsmetoder, en målinriktad process och kundens upplevelse av sig själv som ett subjekt med förmåga att göra val. Att granska vägledning som en samhällelig tjänst och som en del av den regionala utvecklingen förutsätter att man ser på individens livslopp, karriär och delaktighet även ur ett samhälls- och arbetslivsteoretiskt perspektiv.

B2.1 Utvecklings- och livsloppsorienterade teorier

Vägledaren ser på vägledningen ur individens perspektiv, separat som en utvecklingsprocess, livssituation och dess sammanhang.

Vägledaren känner till och förstår

- kopplingen mellan teorier om individens utveckling och livslopp och den tidsperiod under vilken de utvecklades
- hur teoretisk kunskap relaterad till individens utveckling och livslopp tillämpas i vägledningsprocessen
- hur kontexten, kundens livssituation, människorelationer och individuella faktorer påverkar vägledningsprocessen och måluppfyllelsen
- kunskapsbasen om faktorer som påverkar delaktighet och utslagning i det egna arbetet
- faktorer som påverkar välbefinnandet, funktionsförmågan och aktörskapet
- faktorer som påverkar emotionell, social, kulturell och kognitiv utveckling
- faktorer som påverkar lärandet och utvecklingen av den egna kompetensen

Vägledaren kan

- välja ett teoretiskt tillvägagångssätt som är lämpligt för situationen
- tillämpa centrala teorier relaterade till individuell utveckling, livslopp och kontext i vägledningsarbetet
- ta hänsyn till individuella utvecklingsstadier och individuella skillnader i psykisk, fysisk och social utveckling
- tillämpa forskning och teoretisk kunskap om delaktighet och utslagning i vägledningsarbetet
- utnyttja forskning och teoretisk kunskap om individuellt lärande, beteende, identitet, fysiskt, psykiskt och socialt välbefinnande samt aktörskap i vägledningsarbetet

B2.2 Teorier om karriärutveckling

Vägledaren ser på karriärutveckling utgående från individens egenskaper, intressen och värderingar samt sammanhang. Karriärutveckling kan också beskrivas som en process som påverkas av historisk tid, ekonomi och de förhållanden som råder i samhället i övrigt, samt individens livsmiljö och relationer.

Vägledaren känner till och förstår

- karriärteoriernas koppling till tid och kontext
- centrala karriärteorier
- sambandet mellan karriärutveckling och människans utveckling och liv
- faktorer som påverkar karriärutvecklingen i individens sociala relationer, livssituation och nätverk
- delområden i färdigheterna om karriärplanering och betydelsen av att utveckla dem i kundens livs- och karriärplanering
- mångfalden och betydelsen av övergångar och övergångsskeden i en individs livslopp
- faktorer som påverkar anställbarhet och sysselsättning

Vägledaren kan

- kritiskt granska olika karriärteoriernas tillvägagångssätt och tillämpbarhet i vägledningsprocessen
- tillämpa karriärteorier som är anpassade till individens eller gruppens behov
- ta hänsyn till kontextuella, relationella och individuella faktorer relaterade till karriärplanering under vägledningsprocessen
- vägleda kunden i att utveckla färdigheter i karriärplanering
- vägleda kunden genom övergångar
- vägleda kunden i utvecklingen av färdigheter relaterade till anställning

B2.3 Samhälle och arbetsliv

Vägledaren ser på sitt arbete som en del av den samhälleliga och kulturella verkligheten som påverkar kundens situation och möjligheter att bygga upp sitt liv och sin karriär på ett jämlikt och hållbart sätt. Utöver individens egna

mål och behov av vägledning påverkas ordnandet av vägledningen av samhälls-, hälso- och rehabiliteringspolitiska mål samt utbildnings- och arbetsmarknadspolitiska mål. Eftersom arbetslivet och individerna ständigt utvecklas kräver vägledningen en dynamisk förståelse av samhället och människors möjligheter att lära sig i takt med förändringarna.

Vägledaren känner till och förstår

- samhällets och arbetsmarknadens mest centrala verksamhetsprinciper
- hur samhällsstrukturer och -system påverkar det egna arbetet
- de globala ekonomiska faktorernas inverkan på arbetsmarknaden
- betydelsen av prognostiseringsdata och framtidskompetens i det egna arbetet
- olika signaler som förutspår förändringar (se även avsnitt [B3.1 Informationssökning och -hantering](#))
- hur förändringar i verksamhetsmiljön påverkar det egna arbetet
- gränssnittet mellan kundens intressen och arbetsmarknaden
- utbildningssystemets samhällsrelaterade funktioner och vägledningens plats i dessa
- hur aktuella internationella och nationella trender påverkar kundens och organisationernas funktionsförmåga samt livs- och karriärplanering
- vägledningens betydelse för att uppnå likabehandling och jämlikhet i samhället
- vägledningens betydelse för att uppnå delaktighet och en hållbar livsstil i samhället

Vägledaren kan

- kritiskt granska samhällsrelaterade utvecklingstendenser
- undersöka vilken roll ekonomiska och andra faktorer som påverkar människors liv spelar i kundens livs- och karriärplanering;
- granska, av samhället konstruerade skillnader och maktrelationer mellan människor, inom utbildning och i arbetsliv
- ta hänsyn till hur förändringarna i arbetslivet påverkar enskilda personers karriärer, kompetensbehov och rörlighet
- utnyttja prognostiseringsdata och framtidskompetens i sitt eget arbete

- främja likabehandling och jämställdhet
- i vägledningen beakta faktorer som stärker en hållbar livsstil
- vägleda kunden när hen planerar sin utbildning och karriär i internationella sammanhang

B2.4 Vägledningsteorier

Vägledaren tillämpar vägledningsteorier som tar hänsyn till individen och hens kontext på ett kundorienterat sätt. Vägledningsteoretisk kompetens ger vägledaren en grund för att bygga upp målinriktade, möjliggörande och lärande processer. Genom det teoretiska kunnandet struktureras vägledningen även som ett dialogiskt samspel mellan individer, vilket som arbetsmetod kan användas i olika interpersonella yrken.

Vägledaren känner till och förstår

- bakomliggande teorier för de metoder och verktyg som används i vägledningen och deras koppling till tid och kontext (se även avsnitt [A1.3 Etiska principer](#))
- tillvägagångssätt för att strukturera och upprätthålla vägledningsrelationen
- tillvägagångssätt och metoder med vilka kunden kan stärka sin handlingsförmåga, sitt välbefinnande och sina färdigheter i karriärplanering
- teorier som strukturerar individuell vägledning
- teorier som strukturerar gruppbildning, grupp tillhörighet och gruppaktiviteter
- vikten av att kartlägga kundens kompetens och vägledningsbehov med tanke på vägledningsprocessens effekt
- att kundens färdigheter i karriärplanering påverkas av individuella, relationella och kontextuella faktorer
- betydelsen av kulturella bakgrundsfaktorer som påverkar kundens karriärplanering och vägledningsprocess

Vägledaren kan

- beskriva och motivera hur hen planerar, implementerar och utvärderar vägledning och vägledningsprocesser genom att tillämpa vägledningsteorier
- bedöma den egna bruksteorins lämplighet i förhållande till kundens behov och situation
- bedöma den egna bruksteorins lämplighet för respektive vägledningsprocess (se även avsnitt [A1.3 Etiska principer](#))
- vägleda kunden i att utveckla färdigheterna i karriärplanering genom att på ett mångsidigt sätt utnyttja olika vägledningsmetoder och -verktyg
- vägleda kunden i sysselsättning och i jobsökningen genom att utnyttja olika metoder och verktyg på ett mångsidigt sätt

B2.5 Livslångt och kontinuerligt lärande

Vägledaren säkerställer att kunder och grupper lär sig att bedöma och utveckla sina styrkor och kompetenser i förhållande till de möjligheter som verksamhetsmiljön erbjuder. I vägledningsprocessen betonas omfattande färdigheter som gör det möjligt för individen att observera förändringar i sin egen verksamhetsmiljö, fastställa sina egna inlärningsmål, utveckla sin resiliens och aktivt skapa förändring och utveckling i sitt eget liv och sin karriär.

Vägledaren känner till och förstår

- betydelsen av livslång kompetensutveckling och kontinuerligt lärande i individens livslopp
- karriärplanering som ett livslångt kontinuum och som en livslång inlärningsprocess
- färdigheter i karriärplanering som ett självständigt, mångsidigt kunnande man kan lära sig
- betydelsen av färdigheter i karriärplanering i olika livssituationer och övergångar
- central teoretisk kunskap och forskning relaterad till lärande
- faktorer och verksamhetsmodeller i anslutning till erkännande av kunnande

- faktorer som inverkar på kundens inlärningsförmåga, resiliens och välbefinnande, neuropsykiatriska utmaningar och deras inverkan på lärandet, kompetensutveckling, karriärplanering och genomförandet av planerna
- hur kundens tidigare studieerfarenheter påverkar karriärplanering och genomförandet av planerna
- betydelsen av allmänna arbetslivsfärdigheter i karriärplanering och sysselsättning

Vägledaren kan

- i vägledningssituationer tillämpa funktionella arbetssätt utgående från kundens problem
- utgående från kundens problem skapa funktionella inläringssituationer som gör det möjligt för kunden att utveckla sina färdigheter i karriärplanering
- handleda kunden i att utveckla sin förmåga till självvärdering så att hen kan beskriva sina styrkor, sin kompetens och sina utvecklingsområden
- handleda kunden i att utveckla studie- och självregleringsfärdigheter
- vägleda kunden i att utveckla användningen av digital teknologi och färdigheter i informationssökning
- identifiera vanliga problem i anslutning till inlärnings- och studiefärdigheter och vid behov hänvisa kunden till stödtjänster för lärandet
- vägleda kunden att agera för att uppnå sina planer och mål
- vägleda kunden i att utveckla sin förmåga till självreflektion och färdigheter i självutvärdering så att hen kan analysera sin egen inlärningsprocess och utvecklingen av sina egna färdigheter

B2.6 Vägledningsfilosofi

Vägledaren granskar sin egen och kundens världsbild genom att medvetandegöra begrepp och strukturer. Målet är att stärka individens självkänedom och strukturera livets grunder och övertygelser. Filosofiska frågor om vägledning är kopplade till de etiska principerna för vägledning.

Vägledaren känner till och förstår

- sambanden mellan vägledningsfilosofiska perspektiv och den egna vägledningsorienteringen
- olika världsåskådningars dimensioner och innehåll
- sambandet mellan filosofiska vägledningsfrågor och etiska principer

Vägledaren kan

- definiera sin egen världsbild och människosyn och deras inverkan på den egna vägledningsorienteringen
- respektera kundens världsbild och värderingar
- vägleda kunden i att definiera sin värdegrund och därigenom utveckla sin självkänedom
- kritiskt granska världen och framtiden samt de värderingar som råder i samhället
- vägleda kunden i att utveckla sin förmåga till kritisk utvärdering

B3 Metodologisk kompetens

Metodologisk kompetens ingår i lärandet och studierna, stärkandet av färdigheterna i livslång karriärplanering, främjandet av anställningsbarheten och individens funktionsförmåga, välbefinnande och delaktighet. Det är förmågan att planera, genomföra, utvärdera, leda, utveckla och förnya vägledningen med beaktande av olika kundgruppers kontext, mångfald och bakgrund som en resurs för vägledning.

B3.1 Informationssökning och -hantering

Vägledaren ser till att hen själv, kunder och grupper har tillgång till aktuella informationskällor som stöd för planer och beslut gällande livet, studierna och arbetet. Vägledaren ser till att kunden och gruppen utvecklar de färdigheter som krävs för att inhämta, utvärdera och utnyttja information när de gör planer och val som rör deras eget liv.

Vägledaren känner till och förstår

- aktuella och tillförlitliga informationskällor som hen kan utnyttja i sitt eget arbete
- kvalitetskriterier med vilka hen bedömer tillförlitligheten i den information och de informationskällor som hen använder
- vikten av aktuell arbetsmarknadsinformation i vägledningen (se även avsnitt [B2.3 Samhälle och arbetsliv](#))
- informationskällor som ger aktuell information om utbildnings- och sysselsättningsalternativ
- informationskällor om företagande
- informationskällor om tillgängliga stödformer
- relevanta informationskällor om andra tillgängliga tjänster

Vägledaren kan

- välja aktuellt, pålitligt och lämpligt material
- söka information om utbildningsmöjligheter och tillhörande urvalsförfaranden
- söka information om sysselsättningsalternativ och olika arbetsformer samt metoder för att söka arbete
- söka information om företagande
- söka information om befintliga stödformer som finns tillgängliga
- vägleda kunden i informationssökning, utvärdering och användning av information

B3.2 Reflektera och sätta upp mål

Vägledaren skapar en konfidentiell vägledningsrelation. Vägledaren kartlägger kundens eller gruppens vägledningsbehov och ställer upp målen för vägledningsprocessen tillsammans med kunden eller gruppmedlemmarna.

Vägledaren känner till och förstår

- vikten av att bygga upp en vägledningsrelation i ett tidigt skede av vägledningsprocessen och att kartlägga behovet av vägledning
- att färdigheterna i karriärplanering har en flerdimensionell karaktär

- att vägledningssituationen påverkas både av kundens individuella målsättningar och av den egna organisationens instruktioner och målsättningar beträffande organiserandet av vägledningen
- organisationens anvisningar och dokument för uppgörande av kundens individuella utvecklingsplan
- vikten av mångprofessionellt och sektorsövergripande samarbete under vägledningsprocessen

Vägledaren kan

- särskilja kundens individuella mål samt de administrativa målen och målen för vägledning som är relaterade till organisationens grunduppgift och gäller alla kundgrupper
- bedöma kundens eller gruppens kompetensnivå och utvecklingsområden gällande färdigheterna i karriärplanering
- utnyttja olika verktyg och metoder för att kartlägga kundens och gruppens färdigheter och vägledningsbehov
- bygga upp en konfidentiell vägledningsrelation
- vägleda kunden eller gruppen i att utveckla självkännedom och färdigheter i självutvärdering
- vägleda kunden i att identifiera och beskriva sin kompetens
- sätta upp mål för vägledningsprocessen tillsammans med kunden eller gruppen
- förhandla med kunden och grupper om de former, metoder och servicekanaler som ska användas under vägledningsprocessen
- vid behov genomföra multiprofessionellt och sektorsövergripande samarbete
- identifiera och formulera gränserna för sitt yrke och sin kompetens (se även avsnitten [A1.2 Yrkesansvar](#) och [C3.1 Multiprofessionellt nätverkande](#))

B3.3 Kundcentrerad vägledningsprocess

Vägledaren planerar och genomför tillsammans med kunderna en vägledningsprocess som motsvarar deras beredskap och behov. Vägledaren följer upp och bedömer hur vägledningsprocessen framskrider i enlighet med de verksamhetsmodeller och mål som överenskommit tillsammans med kunden

eller gruppen. Vägledaren följer upp och utvärderar hur de uppställda målen uppnås tillsammans med kunden.

Vägledaren känner till och förstår

- kundens och gruppens individuella färdigheter och utgångspunkter för att planera sin framtid och karriär
- karriärplanerings- och beslutsprocessens form, dess skeden och relaterade faktorer
- kundorientering i vägledningen
- vikten av att följa upp och utvärdera målen för vägledningsprocessen och hur genomförandet av målen framskrider
- vikten av att använda mångsidiga och ändamålsenliga interventioner, aktiviteter och metoder
- vikten av att samla in feedback i slutet av vägledningsprocessen

Vägledaren kan

- vägleda kunden eller gruppen med hjälp av lämpliga metoder, verktyg och servicekanaler
- dokumentera hur vägledningsprocessen fortskrider (se även avsnitt [B3.4 Utvärdering](#))
- tillämpa karriär- och vägledningsteorier på ett ändamålsenligt sätt under vägledningsprocessen
- bedöma hur vägledningsprocessen framskrider för att uppnå målen
- bedöma om de fastställda målen bör ses över under vägledningsprocessen
- välja arbetsformer där kunden är en aktiv aktör
- välja interventioner och verktyg som hjälper kunderna och grupperna att stärka sin handlingskraft och kompetens för självständigt arbete
- vid behov samarbeta med utbildningsanordnare, arbetslivet och andra aktörer och intressentgrupper
- se till att material och informationskällor som används är aktuella och tillförlitliga
- vägleda kunderna och grupperna att vidga sina perspektiv och uppfattningar om befintliga alternativ
- vägleda kunderna och grupperna att bedöma hur lämpliga olika alternativ är för dem själva

- vägleda kunderna och grupperna att utveckla sin förmåga att fatta beslut
- vägleda kunderna och grupperna att genomföra sina planer och nödvändiga konkreta åtgärder
- vägleda kunderna och grupperna att utveckla färdigheter som behövs i övergångar och övergångsskeden
- besluta om vägledningsprocessen och samla in respons om kundens eller gruppens erfarenheter under processen
- utveckla sina egna arbetsmetoder utifrån respons och utvärderingsdata

B3.4 Utvärdering

Vägledaren utvärderar tillsammans med kunden resultaten och effekterna av vägledningsprocessen. Bedömningen omfattar inlärningsresultat och färdigheter i karriärplanering som utvecklats genom vägledningen, förändringar i funktionsförmågan, välbefinnandet, aktörskapet och kompetensen samt den egna livssituationen och karriärutvecklingen. Dessutom utreds vad kunden har lärt sig av vägledningsprocessen och hur hen kommer att utnyttja denna kompetens i framtiden.

Vägledaren känner till och förstår

- kvalitativa och kvantitativa resultat av vägledningen och dess effekt för individen
- principer för dokumentation av vägledningsprocessen
- betydelsen av vägledningsprocessen och dess mål samt utvärdering av hur de har uppnåtts
- utvärderingen av resultaten av enskilda vägledningsprocesser som en del av organisationens utvärdering av effekten och kvaliteten i dess verksamhet (se även avsnitten [B1.3 Vägledningsprocessens resultat och effekter](#) och [C4.2 Kvalitetsbedömning och uppföljning](#))

Vägledaren kan

- identifiera vägledningsprocessens kvalitativa och kvantitativa resultat och effekt samt utvärderingsobjekt, informationskällor och kriterier, för att påvisa dessa

- dokumentera hur vägledningsprocessen framskrider och utnyttja dokumentationen som bakgrundsmaterial för utvärdering av vägledningsprocessen
- använda nödvändiga kvalitativa och kvantitativa former och metoder för att bedöma resultatet och effekten av en enskild vägledningsprocess
- identifiera hur kunderna och grupperna har uppnått sina mål
- vägleda kunderna och grupperna att utvärdera förändringarna och resultaten som de har upplevt under vägledningsprocessen och färdigheterna i karriärplanering som de har utvecklat (se även avsnitt [B3.3 Kundcentrerad vägledningsprocess](#))
- utveckla sina egna arbetsmetoder på basis av utvärderingsinformationen

C SYSTEMISK KOMPETENS

Med systemisk kompetens avses förmågan att planera och organisera det egna vägledningsarbetet som en del av de regionala servicearrangemangen i enlighet med lokala behov och verksamhetsförutsättningar. Utöver individens egen utveckling och den interaktionsprocess som ingår i vägledningen granskas ordnandet av vägledning som en multiprofessionell, sektorsövergripande och förvaltningsövergripande serviceprocess samt som samhällelig verksamhet. Organiseringen av tjänster förutsätter en dialog mellan olika personal- och kundgrupper som sträcker sig över förvaltningsgränserna. Som helhet är vägledningen en systemisk helhet som ständigt utvecklas och som reagerar proaktivt på förändringar.

Systemisk kompetens omfattar livslång vägledning, systemisk teoretisk kompetens, nätverkskompetens och strategisk kompetens.

C SYSTEMISK KOMPETENS		
	KOMPETENSOMRÅDE	KOMPETENSBEKRIVNING
C1	Livslång vägledning	C1.1 Vägledning i samhället C1.2 Vägledning av livslång karaktär C1.3 Vägledningens ställning och positionering
C2	Systemteoretisk kompetens	C2.1 Organisationer och nätverk C2.2 Strategiskt lärande
C3	Nätverkskompetens	C3.1 Multiprofessionellt nätverkande C3.2 Sektorsövergripande nätverk
C4	Strategisk kompetens	C4.1 Planering och organisering C4.2 Kvalitetsbedömning och uppföljning C4.3 Kontinuerlig utveckling

C1 Livslång vägledning

Livslång vägledning är förmågan att förstå vägledning och dess livslånga karaktär som en samhällelig tjänst. Livslång vägledning består i sin helhet av förmågan att placera vägledning i sammanhang där det finns många olika förväntningar och behov av förändring. Det handlar också om förmågan att beskriva vägledningens mervärde, främja forskning inom vägledning och påverka det samhällliga beslutsfattandet gällande vägledning och handledning.

C1.1 Vägledning i samhället

Vägledaren beaktar fenomen, relationer, trender och förändringar inom utbildning, arbetsliv och samhälle och utnyttjar prognostisering i sitt arbete. Dessutom har hen färdigheter att främja en sådan vägledning som är medveten om strukturer och ett hållbart, jämlikt, rättvist och mångsidigt samhälle.

Vägledaren känner till och förstår

- samband mellan utbildning, arbetsliv och samhälle samt fenomen, trender, förändringar och prognostisering inom dessa
- vägledning som en del av samhällets servicestrukturer
- vägledningens systemiska betydelse för individer, sammanslutningar, tjänsteproducenter och samhällsutvecklingen
- vägledningens betydelse för utbildningspolitik, arbetsmarknad, social inkludering, ekonomisk utveckling och en hållbar framtid
- vikten av att främja jämlikhet, social rättvisa och samhällelig mångfald i vägledningen
- positioneringen av den egna rollen som en del av de nationella målen för livslångt och kontinuerligt lärande och kompetensutveckling

Vägledaren kan

- inhämta och utvärdera aktuell information om utbildning, arbetsliv och samhällsfrågor
- beakta förändringar i arbetslivet och samhället samt prognostisering om framtiden i sitt arbete

- främja en vägledning som är medveten om samhällliga strukturer och ett jämlikt, rättvist och mångsidigt samhälle
- följa med forskning och offentlig debatt om ordnandet av vägledning
- lokalisera vägledningstjänsternas ställning och roll som en del av det nationella vägledningsekosystemet
- främja planering och genomförande av forskning som gäller det egna arbetet och dess verksamhetsförutsättningar (se även punkt [A2.3 Forskning inom vägledningsområdet](#))
- delta i beredningen av riktlinjer som gäller det egna arbetet och dess verksamhetsförutsättningar

C1.2 Vägledning av livslång karaktär

Vägledaren säkerställer att kärnan i livslångt och kontinuerligt lärande är fungerande, kundorienterad och etiskt högklassig samt att livslång vägledning för individen och grupper i olika skeden av studier och karriär är professionellt och systemiskt producerade.

Vägledaren känner till och förstår

- vägledningen som ett kontinuum i alla skeden av en individs liv
- vägledningens systemiska betydelse för individer, sammanslutningar, tjänsteproducenter och samhällsutvecklingen
- vägledningens ställning och betydelse som en del av individers, grupper och sammanslutningars livslånga och kontinuerliga lärande och kompetensutveckling
- vägledningens roll som ett tema som genomsyrar och förenar olika förvaltningsområden
- olika förvaltningsområdets särdrag och utgångspunkter för ordnandet av vägledningen
- nationella och internationella principer för ordnande av förvaltningsövergripande och sektorsövergripande vägledning
- principerna och formerna för olika förvaltningsområdets vägledningsformer, som skapar en grund för ömsesidigt samarbete och kollegialt lärande
- den egna rollens positionering som en del av lokala och nationella arrangemang för livslång vägledning

Vägledaren kan

- beakta kundens och kundgruppens livssituation som en del av det livslånga och kontinuerliga lärandet
- arbeta med olika kundgrupper i olika livssituationer
- säkerställa en oavbruten servicekedja i övergångsskeden

C1.3 Vägledningens ställning och positionering

Vägledaren följer aktuell forskning och deltar i samhällsdebatten inom området. För att visa hur viktig och värdefull livslång vägledning är för att uppnå målen för central utbildnings-, sysselsättnings-, ekonomi- samt välfärds- och rehabiliteringspolitik krävs en dialog mellan vägledare och beslutsfattare.

Vägledaren känner till och förstår

- vägledningens systemiska betydelse för individer, grupper, sammanslutningar, serviceproducenter och samhällsutvecklingen lokalt, nationellt och internationellt
- vägledningens betydelse för att främja likabehandling och jämställdhet samt en hållbar livsstil
- beslutsprocesser för ordnandet av vägledningen
- centrala beslutsfattare som ansvarar för ordnandet av vägledning och deras ansvarsområden
- betydelsen av utvärdering och forskning gällande vägledningens resultat och effekt som grund för beslutsfattande

Vägledaren kan

- identifiera vägledningsprocessens delområden för att beskriva vägledningens ställning och grundläggande uppgift för kunder, samarbetspartner, olika intressenter och beslutsfattare (se även avsnitt [B1.1 Vägledningsprocessens delar](#))
- aktivt följa samhällsutvecklingen och den aktuella debatten samt mångvetenskaplig forskning ur vägledningens synvinkel (se även avsnitt [A2.3 Forskning inom vägledningsområdet](#))
- beakta främjandet av likabehandling, jämlikhet och en hållbar livsstil i vägledningen

- beakta de mål som individen ställer upp för sitt liv och sin verksamhet samt målen för utbildningssystemets och arbetslivets funktion
- visa för beslutsfattare och finansiärer av tjänster att vägledning ger mer värde och att de resurser som investeras i tillhandahållandet av tjänster är effektiva och ändamålsenliga
- identifiera evidensbaserade nyckelområden för utvecklingen av vägledningen
- identifiera nödvändiga åtgärder och lösningsalternativ som grund för beslutsfattande om vägledningen
- delta i den offentliga debatten som anknyter till vägledning
- inkludera forsknings- och utvärderingsresultat om tjänster som underlag för beslut om hur vägledningen ska organiseras
- delta i utvecklingen av en regional verksamhetsmodell för att fastställa vägledningens roll
- samarbeta med lokala, nationella och internationella partner för att främja vägledningens mål och verksamhetsförutsättningar

C2 Systemteoretisk kompetens

Systemisk teoretisk kompetens är förmågan att känna igen vägledning som en del av en individs livsplanering och bredare samhälleliga sammanhang. Systemisk teoretisk kompetens handlar om att förstå hur individuell vägledning och individens livssfär relaterar till bredare system och organisationer. Det förutsätter en helhetssyn på vägledningens övergripande resultat och effekter samt ett systemiskt tänkande i vägledningens verksamhetsmiljöer.

C2.1 Organisationer och nätverk

Vägledaren tillämpar organisations- och nätverksteorier vid fastställande av gemensamt överenskomna mål för vägledning samt vid planering, genomförande och utvärdering av tjänster. Vägledaren arbetar i sektorsövergripande nätverk och främjar tjänsternas kontinuitet och enhetlighet i olika skeden av livet.

Vägledaren känner till och förstår

- sammanslutningar och samfund som tillhandahåller vägledningstjänster
- vilka faktorer som främjar eller begränsar organisationens, nätverkens och olika aktörers verksamhet för att uppnå ett gemensamt mål
- hur organisationens och nätverkets uppgifter är fördelade mellan olika aktörer
- hur organisations- och nätverksstrukturer (makt, ledarskap, ansvarsfördelning) påverkar organiseringen av vägledningen
- hur organisationens och nätverkens verksamhetskulturer (verksamhets sätt, värderingar, regler, språk och relationer mellan aktörerna) påverkar ordnandet av vägledningen
- hur organisationerna skapar förutsättningar för tillhandahållande av vägledningstjänster och den sociala växelverkan som verksamheten förutsätter
- hur organisationen och nätverket är en del av vägledningsekosystemet (mål, styrdokument, resurser, verksamhet och syfte med tillvaron)

Vägledaren kan

- uppfatta både den egna och organisationens roll och ställning i nätverksarbetet
- förstå hur organisations- och nätverksstrukturer och verksamhets sätt inverkar på ordnandet av vägledning
- tillämpa organisations- och nätverksteorier för att definiera gemensamma mål, planering, genomförande och utvärdering av vägledningen

C2.2 Strategiskt lärande

Vägledaren ser livslång vägledning som en del av individens livsplanering, ett bredare samhälleligt sammanhang och olika organisationers servicestruktur. Ordnandet och utvecklandet av vägledningen är specifikt kopplade till vägledningens samhälleliga funktion, serviceproducenternas verksamhet, vägledningens personalens kompetens samt vägledningsprocesserna mellan kunder, grupper och vägledare. Vägledarens och hans samarbetsnätverks lärande grundar sig på nätverksmedlemmarnas gemensamma lärande. I nätverken kan

den gemensamt planerade verksamheten medföra positiva förändringar både i vägledarens egen och i samarbetsnätverkens verksamhet.

Vägledaren känner till och förstår

- principerna för och betydelsen av systemtänkande för planering och genomförande av vägledningstjänster
- det strategiska lärandets roll och betydelse för den kontinuerliga utvecklingen av det egna vägledningsarbetet och verksamheten i de egna samarbetsnätverken
- viktiga strategiska utvecklingsmetoder

Vägledaren kan

- identifiera förändringsfaktorer i verksamhetsmiljön som påverkar det egna vägledningsarbetet tillsammans med aktörer och intressentgrupper som deltar i ordnandet av vägledningen
- granska vägledningen i det sammanhang där den genomförs
- ta hänsyn till kopplingarna mellan de olika delarna av vägledningen
- kartlägga nuläget i den egna vägledningen och de viktigaste förändringsbehoven
- utvärdera vägledningsprocessen och utnyttja utvärderingsresultaten i planeringen och beslutsfattandet gällande vägledningen

C3 Nätverkskompetens

Till nätverkskompetensen hör färdigheter att identifiera och utnyttja vägledningsnätverk samt förmåga att arbeta i sektorsövergripande och multiprofessionella samarbetsnätverk. Det innebär också förmågan att etablera lämpliga samarbetsrelationer.

C3.1 Multiprofessionellt nätverkande

Vägledaren samarbetar multiprofessionellt med andra yrkesgrupper i olika skeden av vägledningsprocessen individuellt och i grupp. De vägledningsområden som kräver arbetsfördelning är stöd för funktionsförmåga och välbefinnande, kompetensutveckling samt karriär- och livsplanering.

Vägledaren känner till och förstår

- att flera parallella perspektiv och bakgrundsfaktorer är samtidigt involverade i vägledningssituationer
- olika begrepp som används av olika organisationer för att beskriva vägledningsarbetet
- som ett kontinuum och nätverksbaserat till sin natur
- den egna organisationens och regionala aktörers handlingsplan samt gemensamt överenskomna övergripande mål för vägledningen
- ansvarsområden, resurser, kompetensområden och uppgifter för olika professionella yrkesutövare inom vägledning i lokala nätverk
- den egna rollen och ställningen i nätverksarbetet med individer eller grupper i olika skeden av vägledningsprocessen
- gränserna för det egna yrket och kompetensen i vägledningsarbetet (se även punkterna [A1.2 Yrkesansvar](#) och [B3.2 Reflektera och sätta upp mål](#))

Vägledaren kan

- undersöka kundsituationer ur många olika perspektiv
- träffa vägledare inom olika förvaltningsområden som jämlikar
- respektera olika synvinklar i vägledningen och tolerera oklarheter i situationen
- öppna upp begrepp och utgångspunkter för det egna arbetet
- skapa en gemensam förståelse utifrån olika synvinklar som grund för olika aktörers mångprofessionella arbete
- etablera lämpliga samarbetsrelationer
- arbeta i olika multiprofessionella arbetsgrupper och samarbetsnätverk och vid behov komma överens om kundens eventuella överföring till andra aktörer i samarbetsnätverket
- i sektorsövergripande samarbete säkerställa att ansvaret för klientens vägledningsprocess är tydligt definierat mellan aktörerna (se även avsnitt [C3.2 Sektorsövergripande nätverk](#))
- identifiera betydelsen av multiprofessionellt samarbete för utvecklingen av den egna organisationens vägledningsverksamhet (se även avsnitt [C4.3 Kontinuerlig utveckling](#))

C3.2 Sektorsövergripande nätverk

Vägledaren samarbetar med olika organisationer som erbjuder vägledningstjänster för att utveckla regionala sektorsövergripande vägledningstjänster och dela med sig av god praxis. I det sektorsövergripande samarbetet utreds relationsnätverken mellan organisationer och intressentgrupper som tillhandahåller vägledningstjänster, skillnaderna mellan organisationernas uppgifter och relationer samt gränssnittet mellan servicearrangemang och gemensamma tjänster. I sektorsövergripande nätverkande samarbetar vägledaren med aktörer och intressentgrupper inom olika förvaltningsområden i olika skeden av vägledningsprocesserna för individer och grupper.

Vägledaren känner till och förstår

- betydelsen av det övergripande regionala målet för den gemensamt överenskomna vägledningen
- vikten av gemensamma överenskommelser och kunskapsbildning
- regionala användargrupper av tjänster samt regional efterfrågan och behov av vägledning
- partner och intressenter samt deras eventuella förväntningar på resultatet av vägledningen
- centrala intressentgrupper och serviceproducenter som ansvarar för ordnandet av vägledningen samt deras kompetensområden
- de lokala tjänsteleverantörernas särdrag med tanke på behov för vägledning till lämplig service
- den egna organisationens grundläggande uppgift och dess gränser i ett regionalt sektorsövergripande nätverk av vägledningstjänster

Vägledaren kan

- delta i bildandet av det samarbetsnätverk som krävs för att organisera regionala vägledningstjänster
- delta i organiseringen av arbetet i det regionala samarbetsnätverket eller de regionala samarbetsgrupperna för att uppnå gemensamt överenskomna mål

- planera och genomföra sitt arbete i ett sektorsövergripande nätverk med beaktande av både den egna organisationens och det regionala sektorsövergripande nätverkets mål för ordnandet av vägledningen
- utarbeta en handlingsplan för den egna organisationens vägledningsarbete som en del av det regionala samarbetsnätverket (se även avsnitt [C4.1 Planering och organisering](#))
- komma överens om varje aktörs ansvarsområden
- säkerställa tillräckliga befogenheter för att verka i nätverket
- komma överens om grunderna för gemensam kommunikation, information och informationsutbyte
- vid behov komma överens med kunden om att hen överförs till andra aktörer inom nätverket
- i sektorsövergripande samarbete se till att ansvaret för kundens vägledningsprocess är tydligt definierat mellan aktörerna (se även punkt [C3.1 Multiprofessionellt nätverkande](#))
- utveckla sina egna nätverks- och samarbetsfärdigheter
- främja nätverkssamarbete (se även avsnitt [C4.3 Kontinuerlig utveckling](#))

C4 Strategisk kompetens

Den strategiska kompetensen anknyter till utvecklingen av vägledningssektorn. Den kräver förmåga att bedöma situationen, sätta upp mål och planera aktiviteter samt följa upp resultat och effekter. Strategisk kompetens innefattar också förståelse för befintliga regelverk, strukturer, samarbetsrelationer och totala tillgängliga resurser. Processerna för strategisk utveckling av tjänster och kontinuerligt lärande omfattar lägesbedömning, visionering och fastställande av gemensamma mål, planering, samarbete och kommunikation, gemensam kunskapsbildning, konsolidering av verksamheten samt systematisk uppföljning och utvärdering.

C4.1 Planering och organisering

Vägledaren planerar och organiserar vägledningsarbetet i enlighet med lokala behov och verksamhetsförutsättningar samt med beaktande av administrativa anvisningar och bestämmelser.

Vägledaren känner till och förstår

- vikten av strategisk kompetens i vägledningsarbetet
- föreskrifter och administrativa anvisningar som styr ordnandet av vägledningen
- tjänsternas användargrupper
- vägledningen som en del av organisationens övergripande verksamhet och verksamhetskultur
- det egna vägledningsarbetet som en del av det regionala och lokala vägledningsekosystemet
- tillgängliga resurser och de totala sektorsövergripande resurserna för tillhandahållandet av tjänsterna
- grunden för den lämpligaste och effektivaste användningen av befintliga totala sektorsövergripande resurser

Vägledaren kan

- utarbeta en handlingsplan som grund för sitt eget arbete (se även avsnitt [C3.2 Sektorsövergripande nätverk](#))
- identifiera vägledningstjänsternas viktigaste användargrupper inom sitt förvaltningsområde
- göra en analys av servicebehov för olika användargrupper
- planera vägledningen och vägledningstjänsterna som en del av den egna organisationens verksamhet
- planera vägledningstjänsterna som en del av de regionala samarbetsnätverkens tjänster
- skapa en kultur av förtroende och öppenhet i den egna arbetsgemenskapen som grund för samarbete
- proaktivt utveckla vägledningen och vägledningstjänsterna

Kontextuell kompetens

Grundläggande utbildning och utbildning på andra stadiet

Vägledaren känner till och förstår

- lagstiftningen stadiervis, läroplans- och examensgrunderna
- övriga stadivisa administrativa anvisningar

- planer utarbetade av utbildningsanordnaren och specifika för läroanstalten

Vägledaren kan

- planera, genomföra och utvärdera handledningen i enlighet med den studievisa lagstiftningen och administrativa anvisningar, läroplaner och examensgrunder som styr verksamheten
- planera, genomföra och utvärdera i enlighet med utbildningsanordnarens och läroanstaltens egna planer

Högre utbildning

Vägledaren känner till och förstår

- högskolelagstiftning, administrativa anvisningar och examenskriterier
- högskolespecifika planer som styr verksamheten

Vägledaren kan

- planera, genomföra och utvärdera vägledningen i enlighet med högskolelagstiftningen och administrativa riktlinjer
- planera, genomföra och utvärdera vägledningen enligt den egna högskolans planer

Arbets- och näringsstjänster (AN-tjänster, TE-palvelut)

Vägledaren känner till och förstår

- lagstiftning samt nationella och regionala anvisningar för arbets- och näringsstjänsterna
- gemensamma verksamhetsprinciper, planer och anvisningar för den egna organisationen

Vägledaren kan

- planera, genomföra och utvärdera vägledningstjänster i enlighet med lagstiftningen samt de administrativa och organisatoriska anvisningarna
- respektera individens rätt till självbestämmande och autonomi i överensstämmelse med andra skyldigheter

Navigatorer

Vägledaren känner till och förstår

- lagstiftning om Navigatorerna samt nationella och regionala riktlinjer
- den egna organisationens gemensamma verksamhetsprinciper, planer och anvisningar

Vägledaren kan

- utforma, genomföra och utvärdera vägledningstjänster i enlighet med nationella, regionala och organisatoriska riktlinjer

C4.2 Kvalitetsbedömning och uppföljning

Vägledaren främjar en systematisk bedömning av vägledningens kvalitet och genomslagskraft. Bedömningen av vägledningens genomslagskraft och kvalitet omfattar tjänsternas resultat, genomförandet av tjänsterna och tjänsteprocessen, tjänstestrukturerna, de totala resurserna som reserverats för genomförandet av vägledningen samt tillvägagångssätten för kvalitetsbedömningen som helhet och organisationens kvalitetskultur.

Vägledaren känner till och förstår

- vägledningens resultat, effekt och kvalitet ur samhällets, tjänsteleverantörernas och kundernas synvinkel
- de viktigaste kvantitativa och kvalitativa metoderna och verktygen för kvalitetsbedömning
- olika användargrupper och deras behov av tjänster
- hur väl vägledningen svarar mot efterfrågan och individers, grupper och olika intressentgruppers behov
- hur väl individer och grupper gör framsteg mot de uppsatta målen (se även avsnitt [B1.3 Vägledningsprocessens resultat och effekter](#) och [B3.4 Utvärdering](#))
- hur tillgängliga vägledningstjänsterna är
- hur välfungerande kundrelationerna är i vägledningen
- hur kunderna uppfattar tjänsten
- hur tjänsterna förvaltas

- de viktigaste kriterierna för högklassig vägledning
- hur man agerar i nätverk för att utveckla vägledningen och dess kvalitet
- hur man dokumenterar vägledningsprocesser och deras resultat som grund för kunskapsbaserad ledning
- hur kompetens och verksamhet påverkar vägledningens kvalitet totalt sett

Vägledaren kan

- identifiera de viktigaste resultaten av sitt arbete ur individens, den egna organisationens och samhällets perspektiv
- identifiera nödvändiga kvantitativa och kvalitativa kriterier samt den information som krävs för att påvisa resultaten av vägledningen
- utarbeta arbetsformer där det möjliga resultatet av vägledningen kan dokumenteras
- dokumentera produktiviteten och effekterna av sitt eget arbete
- systematiskt samla in kvantitativ och kvalitativ information om genomförandet av vägledningen
- tolka information om ordnandet av vägledningen med tanke på tjänsternas kvalitet och effekt
- kombinera information om ordnandet av vägledningen med annan tillgänglig forsknings- och utvärderingsinformation
- utveckla sitt eget arbete utgående från erhållna utvärderingsresultat
- sprida utvärderingsinformation som grund för systematisk utveckling av arbetet till kollegor, forskare och beslutsfattare
- följa med forskning inom området, som kan tillämpas för att utveckla det egna arbetet

C4.3 Kontinuerlig utveckling

Vägledaren undersöker de principer, värderingar, uppfattningar, strukturer, riktlinjer och praktiska verksamhetsförutsättningar som ligger till grund för vägledningen. Kontinuerlig utveckling av vägledningstjänster som baserar sig på strategiskt lärande omfattar utvärdering och analys av tjänster, visioner, kommunikation och verksamhet samt kontinuerligt lärande.

Vägledaren känner till och förstår

- globala och samhällseliga trenders och förändringars inverkan på ekonomin och arbetslivet
- hur förändringarna i samhället bestämmer utgångspunkterna för ordnandet av vägledningen
- olika kundgruppers behov och intressenters förväntningar som påverkar utgångspunkterna för ordnandet av vägledningen
- centrala teorier, värderingar, nationella riktlinjer och styrdokument gällande ordnandet av vägledningen
- centrala intressentgrupper som deltar i ordnandet av vägledningen
- beslutsprocesser för ordnandet av vägledningen
- de totala tillgängliga resurserna för ordnandet av vägledningen
- de viktigaste faktorerna i sektorsövergripande vägledningsarrangemang

Vägledaren kan

- i sitt utvecklingsarbete beakta de centrala faktorerna och mekanismerna i vägledningsprocessen (se även avsnitt [B1.1 Vägledningsprocessens delar](#))
- inhämta och utvärdera aktuell information om utbildning, arbetsliv och samhällsfrågor
- göra en lägesbedömning av situationen i den egna verksamhetsmiljön
- kritiskt utvärdera och utnyttja prognostiseringsinformation om framtiden
- identifiera de viktigaste trenderna och externa förändringsfaktorerna i anslutning till ordnandet av vägledningen
- förstå sin egen och omgivningens roll i byggandet av framtiden
- identifiera sina egna och samarbetsnätverkets styrkor och utvecklingsområde
- utnyttja respons och utvärderingsdata vid planering och utveckling av den egna och samarbetsnätverkets verksamhet
- utarbeta en verksamhets- och utvecklingsplan för det egna arbetet och mätbara uppföljningsmål
- delta i den kontinuerliga utvecklingen av samarbetsnätverket och i utarbetandet av en gemensam handlingsplan

- delta i organiseringen av samarbetsnätverkets arbete i syfte att uppnå gemensamma mål
- agera proaktivt för att säkerställa gemensamma totalresurser och befogenheter
- systematiskt dokumentera och rapportera nätverksarbetets resultat i enlighet med gemensamt överenskomna principer (se även avsnitten [C3.1 Multiprofessionellt nätverkande](#) och [C3.2 Sektorsövergripande nätverk](#))
- etablera nya arbetsformer och systematisk utvärdering av dem som grund för kontinuerligt lärande och utveckling

BILAGOR

Bilaga 1: Kompetensbeskrivningar för professionella inom vägledning och handledning

Bilaga 2: Allmänna kompetensbeskrivningar för professionella inom vägledning och handledning

Kompetensområdena (A1–C4) har delats in i mer detaljerade avsnitt (t.ex. A1.1-A1.4) för att göra dem lättare att förstå.

A PROFESSIONALISM		
A1	Etisk kompetens	Vägledaren
	A1.1 Rättsliga och administrativa krav	bedriver vägledningsarbete i enlighet med lagstiftningen och de administrativa anvisningarna inom sitt område.
	A1.2 Yrkesansvar	är medveten om gränserna för sitt yrke och sin kompetens och agerar därefter.
	A1.3 Etiska principer	agerar i enlighet med de etiska principerna inom sitt område.
	A1.4 Vägledningsrelation	agerar i vägledningsrelationen i enlighet med de etiska principerna inom området.
A2	Teori- och forskningsbaserad kompetens	Vägledaren
	A2.1 Teoretisk kunskap	baserar sitt arbete på centrala teorier och forskningsdata inom området.
	A2.2 Tillämpning av teoretiska kunskaper	tillämpar ett brett spektrum av teorier i vägledningsarbete.
	A2.3 Forskning inom vägledningsområdet	följer forskning och annan litteratur inom vägledningsområdet samt med tanke på sitt arbete relevanta aktörers och vetenskapsområdets publikationer.

Tabell A Professionalism fortsätter på nästa sida

A3	Reflekterande kompetens	Vägledaren
	A3.1 Reflekterande yrkesutövning	utvärderar och utvecklar vägledningsarbetet tillsammans med kunder, kollegor, olika aktörer och intressegrupper inom vägledning.
	A3.2 Utveckling av personlig kompetens	förbinder sig att identifiera personliga utvecklingsmål och kontinuerlig professionell utveckling.
A4	Kommunikations- och interaktionskompetens	Vägledaren
	A4.1 Tydlig kommunikation	använder muntlig, skriftlig och visuell kommunikation på ett tydligt och begripligt sätt.
	A4.2 Målinriktad interaktion	utnyttjar olika kanaler, metoder och verktyg i kommunikation och interaktion.
	A4.3 Reflexiv kommunikation	behärskar muntlig och skriftlig kommunikation, både i realtid och fördröjd, mellan professionella inom vägledning och handledning och kunden/grupperna.
	A4.4 Professionell kommunikation	kommunicerar som professionell i kundarbete och som representant för vägledningsbranschen i olika nätverk och arbetsgrupper.
A5	Digital kompetens	Vägledaren
	A5.1 Teknologi i vägledning	utnyttjar teknologi på ett effektivt och ändamålsenligt sätt i samband med vägledning.
	A5.2 Teknologi i vägledningsprocessen	utnyttjar teknologi smidigt i vägledningsprocessen.
	A5.3 Gemensam användning av teknologi	främjar gemensam användning av teknologi i vägledningsprocessen och professionellt samarbete.
	A5.4 Systematisk utveckling av användningen av teknologi i vägledningen	utnyttjar nya teknologiska lösningar och främjar användningen av dem i vägledningsprocessen.

B KOMPETENS INOM KUNDARBETE		
B1	Processkompetens	Vägledaren
	B1.1 Vägledningsprocessens delar	betraktar vägledningen vid sidan av individens egen utveckling som en serviceprocess och samhällelig verksamhet.
	B1.2 Vägledning som process	beaktar vägledningens informations-, interaktions- och processdimensioner.
	B1.3 Vägledningsprocessens resultat och effekter	utvärderar systematiskt tillsammans med kunden resultaten och effekterna av vägledningsprocessen.
B2	Kompetens om väglednings- och lärandeteorier	Vägledaren
	B2.1 Utvecklings- och livsloppsorienterade teorier	ser på vägledningen ur individens perspektiv, separat som en utvecklingsprocess, livssituation och dess sammanhang.
	B2.2 Teorier om karriärutveckling	ser på karriärutveckling utgående från individens egenskaper, intressen och värderingar samt sammanhang.
	B2.3 Samhälle och arbetsliv	ser på sitt arbete som en del av den sociala och kulturella verklighet som påverkar kundens situation.
	B2.4 Vägledningsteorier	tillämpar vägledningsteorier som tar änsyn till individen och dennes kontext på ett kundorienterat sätt.
	B2.5 Livslångt och kontinuerligt lärande	säkerställer att kunder och grupper lär sig att bedöma och utveckla sina styrkor och kompetenser i förhållande till de möjligheter som verksamhetsmiljön erbjuder.
	B2.6 Vägledningsfilosofi	granskar sin egen och kundens världsbild genom att medvetandegöra begrepp och strukturer.

Tabell B Kompetens inom kundarbete fortsätter på nästa sida

B3	Metodologisk kompetens	Vägledaren
	B3.1 Informationssökning och -hantering	ser till att hen själv, kunder och grupper har tillgång till aktuella informationskällor som stöd för planer och beslut gällande livet, studierna och arbetet.
	B3.2 Reflektera och sätta upp mål	kartlägger kundens eller gruppens vägledningsbehov och ställer upp målen för vägledningsprocessen tillsammans med kunden eller gruppmedlemmarna.
	B3.3 Kundcentrerad vägledningsprocess	planerar och genomför tillsammans med kunderna en vägledningsprocess som motsvarar deras beredskap och behov.
	B3.4 Utvärdering	Utvärderar tillsammans med kunden resultaten och effekterna av vägledningsprocessen.

C SYSTEMISK KOMPETENS		
C1	Livslång vägledning	Vägledaren
	C1.1 Vägledning i samhället	beaktar fenomen, relationer, trender och förändringar inom utbildning, arbetsliv och samhälle.
	C1.2 Vägledning av livslång karaktär	säkerställer att livslång vägledning utgör ett kontinuum i kärnan av livslångt och kontinuerligt lärande.
	C1.3 Vägledningens ställning och positionering	följer aktuell forskning och deltar i samhällsdebatten inom området.
C2	Systemteoretisk kompetens	Vägledaren
	C2.1 Organisationer och nätverk	tillämpar organisations- och nätverksteorier vid fastställande av gemensamt överenskomna mål för vägledning samt vid planering, genomförande och utvärdering av tjänster.
	C2.2 Strategiskt lärande	utvecklar vägledningen som en del av ett bredare samhälleligt sammanhang och olika organisationers servicestruktur.
C3	Nätverkskompetens	Vägledaren
	C3.1 Multiprofessionellt nätverkande	samarbetar multiprofessionellt med andra yrkesgrupper.
	C3.2 Sektorsövergripande nätverk	samarbetar med olika organisationer.
C4	Strategisk kompetens	Vägledaren
	C4.1 Planering och organisering	planerar och organiserar vägledningsarbetet i enlighet med lokala behov och verksamhetsförutsättningar samt med beaktande av administrativa anvisningar och bestämmelser.
	C4.2 Kvalitetsbedömning och uppföljning	främjar en systematisk bedömning av vägledningens kvalitet och genomslagskraft.
	C4.3 Kontinuerlig utveckling	undersöker de principer, värderingar, uppfattningar, strukturer, riktlinjer och praktiska verksamhetsförutsättningar som ligger till grund för vägledningen.

REFERENSER

- Civil, T. (31.10.2017). *Systemiteoreettinen pohja LAPE-työskentelyssä ja johtamisessa* [seminariesitys]. Toimintakulttuurin muutos -seminaari, Tampere.
- Enbuska, T. & Kovalainen, P. (2020). *Osaamiskartta nuorten tieto- ja neuvontatyöhön – Opas osaamiskartan käyttöönottoon ja hyödyntämiseen*. Koordinaatti, Oulun kaupunki.
- Euroopan unionin neuvosto (2004) Ehdotus: Neuvoston ja neuvostossa koontuvien jäsenvaltioiden hallitusten edustajien päätöslauselma politiikkojen, järjestelmien ja käytäntöjen tehostamisesta elinikäisen ohjauksen alalla Euroopassa. 9286/04. EDUC 109. SOC 109. (OR.en). 18. toukokuuta 2004. <https://data.consilium.europa.eu/doc/docu-ment/ST%209286%202004%20INIT/fi/pdf>
- Euroopan unionin neuvosto (2008) Ehdotus neuvoston ja neuvostossa koontuneiden jäsenvaltioiden hallitusten edustajien päätöslauselmaksi ”Elinikäisen ohjauksen parempi sisällyttäminen elinikäisen oppimisen strategioihin”. 15030/08. EDUC 257. SOC 6537. (OR.en). 31. loka-kuuta 2008. <https://data.consilium.europa.eu/doc/docu-ment/ST%2015030%202008%20INIT/FI/pdf>
- ELGPN [European Lifelong Guidance Policy Network]. (2015). *Suuntaviivoja elinikäisen ohjauksen toimintapolitiikalle ja palvelujärjestelyille. Yhteiset tavoitteet ja periaatteet EU:n jäsenmaille ja komissiolle*. ELGPN Tools No. 6. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.
- Haakana, M. (2001). Kielen ohessa? Näkökulmia vuorovaikutuksen ei-kielellisiin keinoihin. Teoksessa M. Halonen & S. Routarinne (toim.), *Keskusteluanalyysin näkymiä* (s. 70–88). Helsingin yliopisto.
- Halonen, L., Grekula, M. & Wenström, S. (2020). Miten ohjaan tulevaisuuden työelämään? Työkaluja opiskelijan osaamisidentiteetin rakentumisen tueksi. *ePooki*. Oulun ammattikorkeakoulun tutkimus- ja kehitystyön julkaisut 11. Oulun ammattikorkeakoulu.
- Hätönen, H. (2011). *Osaamiskartoituksesta kehittämiseen II*. Edita Prima Oy.

- Högbacka, R. & Aaltonen, S. (2015). Refleksiivisyyden ulottuvuudet. Teoksessa S. Aaltonen & R. Högbacka (toim.), *Umpikujasta oivallukseen. Refleksiivisyys empiirisessä tutkimuksessa* (s. 9–31). Tampere University Press.
- Kettunen, J., Vuorinen, R., Kasurinen, H., Kukkaneva, E. & Ruusuvirta-Uuk-sulainen, O. (2023). *Ohjausalan ammattilaisten osaamiskuvaukset: arviointilomakkeet*. Raportteja ja työpapereita 7. Koulutuksen tutkimuslaitos, Jyväskylän yliopisto. <https://doi.org/10.17011/kti-rt/7>
- Kettunen, J., Vuorinen, R., Kasurinen, H., Kukkaneva, E. & Ruusuvirta-Uuk-sulainen, O. (2024). Kompetensbeskrivning för professionella inom vägledning och handledning: Bedömningsformulär. *Pedagogiska forskningsinstitutet Rapporter och arbetspapper* 8. <https://doi.org/10.17011/kti-rt/8>
- Kotimaisten kielten keskus (toim.). (2023). *Suomen etymologinen sanakirja*. Kotimaisten kielten keskuksen verkkojulkaisuja 72.
- Laki työvoimapalveluiden järjestämisestä 23.3.2023/380. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2023/20230380>
- Luukka, M-R. (2013). Opetussuunnitelmat uudistuvat: tekstien lukijasta ja kirjoittajasta monilukutaituriksi. *Kieli, koulutus ja yhteiskunta* 4(5).
- Mälkki, K. (2019). Coming to grips with edge-emotions: The gateway to critical reflection and transformative learning. Teoksessa T. Fleming, A. Kokkos, & F. Finnegan (toim.), *European Perspectives on Transformative Learning* (s. 59–73). Palgrave Macmillan.
- Nykänen, S., Karjalainen, M., Vuorinen, R. & Pöyliö, L. (2007). *Ohjauksen alueellisen verkoston kehittäminen – monihallinnollinen ja moniammatillinen yhteistyö voimavarana*. Tutkimuslauseita 34. Koulutuksen tutkimuslaitos, Jyväskylän yliopisto.
- Ohjaamo. (n.d.). *Mikä on Ohjaamo?* <https://ohjaamot.fi/mika-on-ohjaamo>
- Ojanen, S. (2006). *Ohjauksesta oivallukseen – Ohjausteorian käsittelyä*. Yliopistopaino.
- Opetusalan ammattijärjestö OAJ. (n.d). *Opettajan arvot ja eettiset periaatteet*. <https://www.oaj.fi/arjessa/opetustyon-eettiset-periaatteet/opettajan-arvot-ja-eettiset-periaatteet/>

- Opetushallitus. (2014). *Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet*.
https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/perusopetuksen_opetussuunnitelman_perusteet_2014.pdf.
- Opetushallitus. (n.d-a). *Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet*.
<https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/perusopetuksen-opetussuunnitelman-perusteet>
- Opetushallitus. (n.d.-b). *Opiskeluhoolto*. <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/opiskeluhoolto>
- Opetushallitus. (n.d.-c). *Tutkintojen perusteet*. <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/tutkintojen-perusteet>
- Tilastokeskus. (n.d). *Elinikäinen oppiminen*.
https://www.stat.fi/meta/kas/elinikai_oppim.html
- Valtioneuvosto. (2020a). *Elinikäisen ohjauksen strategia 2020–23: ELO-foorumi*. Valtioneuvoston julkaisuja 2020:34. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-383-536-8>
- Valtioneuvosto. (2020b). *Osaaminen turvaa tulevaisuuden. Jatkuvan oppimisen parlamentaarisen uudistuksen linjaukset*. Valtioneuvoston julkaisuja 2020:38. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-383-610-5>
- Vuorinen, R., Kasurinen, H., Kettunen, J., Kukkaneva, E. & Ruusuvirta-Uuksulainen, O. (2023). *Ohjausalan ammattilaisten osaamiskuvaukset: ehdotus kansalliseksi osaamiskehykseksi*. Koulutuksen tutkimuslaitos, Raportteja ja työpapereita.4. Jyväskylän yliopisto, Koulutuksen tutkimuslaitos. <https://doi.org/10.17011/ktl-rt/4>
- Vuorinen, R., Kasurinen, H., Kettunen, J., Kukkaneva, E. & Ruusuvirta-Uuksulainen, O. (2023). *Ohjaustyön osaamiskuvausten selvitys- ja yhteiskehittämisen prosessi* (Samskapande av kompetensram för handledningsarbete). Raportteja ja työpapereita 10. Koulutuksen tutkimuslaitos, Jyväskylän yliopisto. <https://doi.org/10.17011/ktl-rt/10>
- Vuorinen, R., Kasurinen, H., Kettunen, J., Kukkaneva, E. & Ruusuvirta-Uuksulainen, O. (2024). *A proposal for a national competency framework for career professionals*. Finnish Institute for Educational Research, Reports and Working papers. 6. University of Jyväskylä, Finnish Institute for Educational Research. <https://doi.org/10.17011/ktl-rt/6>

JYVÄSKYLÄ UNIVERSITET
PEDAGOGISKA FORSKNINGS-
INSTITUTET